

SIIPIRIKKO 3/97

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

• ARK-katsaus 1995

• aavikkotulkku

• haukat 1996

• hyperjenka

• Egypti

Siipirikko 3•1997 24 vsk.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
ISSN 0357-5705

PKLTY r.y.

Puheenjohtaja:
Risto Juvaste Viljakaari 4, 80510 Onttola
puh (013) 801 293, 050 - 563 2196
sähköposti risto.juvaste@ncp.fi

Varapuheenjohtaja:
Harri Kontturi Metsänurmentie 13, 80140 Joensuu

Sihteeri:
Petri Palviainen Koulutie 2 A, 83150 Roukalahti
puh (013) 657 152

Rahastonhoitaja:
Timo Karkiainen Sepänkatu 4-6 C 13, 80110 Joensuu

Muut hallituksen jäsenet:
Hannu Huuskonen Kaislarannantie 1 D 14,
80140 Joensuu puh (013) 803 995, työ (013) 2513 480
sähköposti hannu.huuskonen@joensuu.fi
Kimmo Nevalainen Konttiukuja 2 D 19, 80140 Joensuu
puh (013) 802 137
Ari Parviainen Näädänkatu 5 B 16, 80230 Joensuu
puh (013) 311 182
Pentti Zetterberg Nuotanperä 28 B 9, 80140 Joensuu
puh auto 049 - 170 210, työ (013) 2513 505
sähköposti pentti.zetterberg@joensuu.fi

Lehden toimituskunta:
Harri Kontkanen (vastaava toimittaja) Koulukatu 27 A 6,
80100 Joensuu puh (013) 120 376
Juhani Hyttinen Sorvarinkatu 6, 80160 Joensuu
puh (013) 821 482
Olli Günther (taitto) Nolkakankaari 50 A 11, 80140 Joensuu
puh (013) 225 614 sähköposti gunther@cc.joensuu.fi

Tilausasiat:
Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jäsenmaksun suuruus
v.1997 on 85 mk (opiskelijat 75 mk). Perhejäsenmaksuun
(20 mk) lehti ei sisälly. Siipirikon tilausmaksu v.1997 on 85
mk. Irtonumerot 5 mk, edellinen vuosikerta 10 mk,
10-vuotisjuhlanumero 15 mk, 25-vuotisjuhlanumero 100
mk (PKLTY:n jäsenille 50 mk) + postikulut.

Yhdistyksen tili:
Merita 104030-308134/Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen
Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu. (esim. jäsenmaksut,
maksut irtonumeroista yms. - ilmoita
pankkisiirtolomakkeella viestinä, mitä olet maksanut.)

SISÄLLYSLUETTELO

- 3 *Jouni Pursiainen ja Pentti Zetterberg:*
Harvinaisuudet ja vähälukuiset lajit Pohjois-Karjalassa 1995
- 14 *Harri Kotkanen*
Aavikon tuulahdus
- 16 *Hannu Lehtoranta:*
Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa 1996
- 20 *Jouko Mynttinen*
Tiedonantoja - Kanahaukka uimamaisterina
- 21 *Markku Halonen:*
No Problem! - eli retkellä faaraiden maassa
- 27 *Markku Halonen:*
Hyperjenka 12.10.1995
- 30 Viimeaikaisia havaintoja

kansi:
Vanha kanahaukkakoiras.
- Hannu Lehtoranta

HARVINAISUUDET JA VÄHÄLUKUISET LAJIT POHJOIS-KARJALASSA 1995

Jouni Pursiainen ja Pentti Zetterberg

Aluerariteetikomitean (ARK) kokoonpano muuttui

Tämän katsauksen laatiminen viivästyi jonkin verran sen takia, että aluerariteetikomitean kokoonpano muuttui vuoden 1997 keväällä. Havaintoja pitkäään ja ansiokkaasti tarkastaneet Mauri Leivo ja Petri Hottola kypsyivät mm. ongelmiin rariteettihavaintojen ilmoittamisessa ja jättivät havaintojen tarkastuksen uusille kasvoille. Jouni Pursiainen päätti tässä yhteydessä jatkaa, edellyttäen että komitealle löytyy sihteeri paikan päältä. Kevään aikana komitea sai uusiksi jäsenikseen Ari Parviaisen ja Pentti Zetterbergin, joista viimeksimainitusta tuli sihteeri.

Sellaisia havaintoja, joissa yksi komitean jäsenistä on havainnontekijänä oli huomattavan paljon, mutta koska havainnon hyväksymiseen riittää kahden komitean jäsenen positiivinen kanta, saatiin nämäkin käsiteltäviä kiuttomasti komitean omin voimin. Kahdessa tapauksessa kaksi jäsentä, eli Ari ja Zerru, olivat havainnon takana. Nämä havainnot tarkasti Jounin ohella PPLY:n pitkäaikainen aluerariteetikomitean jäsen Toni Eskelin.

Muutoksia ARK-lajilistassa

Vuoden 1994 jälkeen Pohjois-Karjalan ARK-lista on saanut uusia lajeja luonnollisen poistuman kautta, kun valtakunnallinen rariteetikomitea on pudottanut lajeja omilta listoiltaan. Vuoden 1997 alusta lukien ARK:n tarkastettaviksi siirtyivät: *jaloaikaara, niittysuohaukka, tunturihaukka, punajalkahaukka, pikkuhuitti ja sinipyrstö.*

Paljon perustavanlaatuisempi muutos kypsyi kuitenkin syksyn 1997 aikana ARK:n keskuudessa. Jo monen vuoden ajan ARK:n toimintaa on räsittänyt tarkastettavien havaintojen suuri määrä. Tämän vuoksi lajistaa on karsittu ja kuvattavia lajeja vähennetty jo aiemminkin (Leivo 1994). Nyt tämä uudistustyö päätettiin viedä johdonmukaiseen loppuun saakka. Varsinaiselle ARK-lajilistalle jätettiin vain todelliset harvinaisuudet. Käytännössä tämä karsi pois maakunnassa pesivät lajit sekä ylipäättään kaikki lajit, joita on nähty Pohjois-Karjalassa ARK:n toiminta-aikana useampia kuin noin 40 yksilöä. ARK-listan lajeista havainnot ilmoitetaan KUVAUKSEN kanssa ARK:lle rariteettilomakkeella. Näin tarkastettavien havaintojen määrä tippuu selvästi, mutta samalla ARK voi luvata, että jokainen rariteettihavainto käydään läpi erityisen perusteellisesti. Lomakkeidenhuolelliseen täyttämiseen kannattaa siis jatkossa kiinnittää entistä enemmän huomiota. Tarkastusmenettelyn keskittäminen todellisiin harvinaisuuksiin on perusteltua sikäläkin, että näiden kohdalla yksittäisen havainnon oikeellisuuden merkitys on suurempi.

ARK:n mielestä on kuitenkin syytä kerätä kaikki havainnot niistäkin vähälukuisista lajeista, jotka eivät yllä edellä kuvattuihin todellisiin rariteettien kriteereihin. Näitä varten perustetaan erillinen VÄHÄLUKUISTEN LAJIEN lista, joka käytännössä koostuu lajeista, jotka jossakin vaiheessa ovat kuuluneet aluerariteetteihin. Kaikki näitä lajeja koskevat havainnot ilmoitetaan ARK:lle, mutta kuvauksia ei tarvitse tehdä, eikä rariteettilomaketta tarvita näiden havaintojen il-

moittamiseen. Lisäksi entisistä aluerariteeteista *viiriäinen* siirtyy yölaulajakatsaukseen vuoden 1997 alusta.

Havaintojen ilmoittamisessa käytettävät ARK-lomakkeet on uudistettu parannetun valtakunnallisen RK-lomakkeen mukaiseksi. Uudistettuja lomakkeita on saatavissa havaintovastaava Harri Kontkaselta sekä ARK:n sihteeriltä, joista jommalle kummalle täytetyt lomakkeet tulee palauttaa mahdollisimman pian havainnon tekemisen jälkeen. Havaintojen ilmoittaminen suoraan sähköpostitse ARK:n sihteerille on myös nykyään mahdollista ja erityisen suositeltavaa. Tässä voidaan käyttää valtakunnallisen RK:n www-sivulta löytyvää Word 2.0 muodossa olevaa valmista lomakepohjaa, joka sitten lähetetään liitetiedostona ARK:n sihteerin sähköpostiosoitteeseen pentti.zetterberg@joensuu.fi.

Seuraavassa käydään sekä rariteetit, että vähälukuiset lajit läpi yhtenä kaksiosaisena katsauksena, jolloin on mahdollista todeta mikä laji kuuluu millekin listalle ja miksi. Tästä katsauksesta tuli tavallista laajempi, koska ARK sai käyttöönsä suuren määrän vanhoja aiemmin ilmoittamattomia havaintoja (sekä rariteetteja, että vähälukuisia lajeja). Joukossa oli alueellisesti merkittäviäkin havaintoja, kuten Pohjois-Karjalan toinen sininähti.

Katsauksessa käytetyt lyhenteet

Luvut lajinimen jäljessä: vasemmanpuoleinen sulkeissa oleva luku kertoo ARK:n perustamisvuodesta 1975 katsausta edeltävään vuoteen 1994

Pohjois-Karjalassa havaittujen yksilöiden kokonaismäärän. Oikeanpuoleinen luku kertoo vuoden 1995 vastavan yksilömäärään.

Lyhenteet: ** = laji, josta tehdään ilmoitus RK:lle, * = laji josta tehdään ilmoitus ja täydellinen kuvaus ARK:lle, ♂ = koiras, ♀ = naaras, ♀-puk = naaraspuukuinen, ad = vanha, subad = esi-aiukuinen, juv = nuori, 1kv, 2kv, ... 1., 2., ... kalenterivuoden lintu, jp = juhlapukuinen, vp = vaihtopukuinen, tp = talvipukuinen, va = vaalean värimuodon lintu, tu = tumman värimuodon lintu, Å = laulava (1Å = myös nähty, Å1 = vain kuultu), p = paikallinen, m = muuttava, SW jne. muuttosuunta, kiert = kiertelevä, reng = rengastettu.

Havainnoijat: Havainnoitsijat on ilmoitettu aakkosjärjestyksessä siten, että havainnon ilmoittajan nimi on ensimmäisenä. Käytetyt lyhenteet löytyvät lehden takakannesta.

ALUERARITEETIT VUODEN 1995 ALUSTA LUKIEN SEKÄ HYVÄKSYTYT RARITEETTIHAVAINNOT VUONNA 1995

*Jääkuikka *Gavia adamsii* (7,0)

Edellinen havainto on vuodelta 1991. Jääkuikan vähälukuisuus Pohjois-Karjalassa on hiukan erikoista, sillä lajia tavataan säännöllisesti vuosittain sekä Suomenlahdella, että Pohjanlahdella. Ehkä Suomenlahden kautta muuttavat jääkuikat menevät Laatokan yli samaan tapaan kuin sepelhanhet, joita niitäkin nähdään keväällä Pohjois-Karjalassa huomattavan vähän suhteessa Suomenlahden summiin.

*Jää-/Amerikanjäääkuikka

Gavia adamsii/fimmer (1,0)

ARK on tähän mennessä hyväksynyt vain yhden havainnon määrittämättömästä jää-Gaviasta.

*Pikku-uikku

Tachybaptus ruficollis (12,1)

1994 Korjaus: 27.11.-23.12. Lip Viinijärvi Taipaleenjoki 1 tp p (PZ ym.)

(SR 22/4:14 '10.12. asti').

1995 19.11. Eno Kaltimo Pielisjoki 1p (PZ).

Alkutilvi on tyypillisin ajankohta Pohjois-Karjalan pikku-uikkuhavainnoille.

**Jalohaikara *Egretta alba* (6,1)

2.10. Kon Aavaranta 1p (PM,RR).

Kaikki aikaisemmat havainnot ovat keväältä ja kesältä, useimmiten toukokuulta. Jalohaikara siirtyy RK:lta ARK:n tarkastettavaksi vuoden 1997 alusta.

*Mustahaikara *Ciconia nigra* (4,1)

19.8. Joe Noljaakka 1 ylilentävä (AL, Noora, Pirita ja Jyri Latja).

Perhevainntojen aatelia!

*Kyhmyjoutsen *Cygnus olor* (19,2)

20.5. Joe Höylas 2ad N (PH).

Vuodesta toiseen uskomattoman kova

Tällainen näky kyhmyjoutsenperheestä ei näytä P-K:ssa todennäköiseltä vielä lähitulevaisuudessa niukkaakin niukempien havaintojen valossa. - Hannu Eskonen

Tällä Joensuun Linnunlahdella viihtyneellä sepelhanhella oli poikkeuksellisen suuri kaulasepel, mikä herätti keskustelua *nigricans*-rodun (tai -lajin) sekaantumisesta asiaan. Muiden tuntomerkkien perusteella lintu on kuitenkin tyypillinen nimirodun edustaja. Joten tarkkuutta ja useiden tuntomerkkien havaitsemista vaaditaan monista harvinaisista ja vaikeasti määritettävistä lajeista. - Petri Palviainen

laji, joka jäi ainakin toistaiseksi aluerariteettilistalle.

*Lyhytnokkahanhi

Anser brachyrhynchus (22,1)

1993 Korjaus: 25.4.-2.5. Vär Uusikyliä Hopeakallio 2p (PZ) (SR21/4:22 '1.5. asti').

1994 26.4. Toh Valkeasuo 1p (PZ, Teija Zetterberg). Vuoden 1994 kolmas lyhytnokkahanhi.

1995 6.-19.5. Vär Säpäri 1p (HKO, PZ,HKi,PH ym.).

Laji siirtyi RK:lta ARK:n tarkastettavaksi vuoden 1991 alusta lähtien. Lyhytnokkahanhi on runsastunut kaikkialla maassa, erityisesti länsirannikolla, ja nähdään Pohjois-Karjalassakin nykyisin vuosittain. Täyttää kuitenkin edelleen rariteetin vaatimukset ja on vaikeasti tunnistettavana lajina syytä pitää listoilla.

*Kiljuhanhi *Anser erythropus* (17,0)

Harvinaistunut kiljuhanhi on nähty 1990-luvulla Pohjois-Karjalassa vain kahdesti.

*Sepelhanhi

Branta bernicla hrota (0,0)

Saattaa hyvin käydä niin, että rotu saa tulevaisuudessa lajistatuksen.

**Punakaulahanhi

Branta ruficollis (0,2)

23.5. Vär Uusikyliä 2 NE (PZ,HKO, PP).

Maakunnalle uusi ja odotettu laji! Linnut muuttivat yhdessä 450 valkuposki- ja kahden sepelhanhen kanssa valkuposkien massamuuttopäivänä (Zetterberg 1996). Varsinkin keväiset valkuposki- ja sepelhanhien muuttoparvet on syytä katsoa tarkkaan: tässä tapauksessa HKO ja PP onnistuivat paineen alaisina löytämään vain toisen PZ:n alunperin huomaamasta kahdesta yksilöstä.

*Ristisorsa *Tadorna tadorna* (4,4)

19.4. Lie Timitranniemi 1p (Anni ja Sakari Määttä), 11.5. Toh Peijonniemenlahti ♀p (KLi,AV) ja 16.5. Joe Linnunlahti 2 NE (PZ).

Erittäin hyvä vuosi, jona havaittujen

lintujen määrä tuplaantui. Vaikka laji on helposti tunnettava, vaaditaan siitä jatkossa kuvaus, koska laji harvinaisuutensa puolesta kuuluu aluerariteetteihin.

*Puna×tukkasotka

Aythya ferina×fuligula

IV loppupuoli-20.5. Kit Päätyenlahti ♂p (PZ,PH ym.). Ulkonäöltään varsin paljon amerikkalaista pikkulapasotkaa *Aythya affinis* muistuttava.

Sotkaristeymien asemaa aluerariteettikatsauksissa pohdittiin pitkään. Lopulta päädyttiin ratkaisuun, että sotkaristeymät otetaan listalle, koska ne ovat määritysmielessä kompastuskiviä suhteessa amerikkalaisiin sotkiin ja niistä halutaan kerätä kaikki havainnot yksityiskohtaisine kuvauksineen. Uuden maailman sotkat saattavat aivan hyvin eksyä Pohjois-Karjalaankin, nähtiinhän mm. amerikantukkasotka kesällä 1997 Vuolijoella.

*Haahka *Somateria mollissima* (12,0)

Haahka ansaitsee edelleenkin ase-

mansa aluerariteettina. Huomaa, että jatkossa kaikista (myös jp) haahkoista vaaditaan kuvaus.

*Kyhmyhaahka

Somateria spectabilis (5,0)

Kyhmyhaahkahavainnot, myös koiraat, vaaditaan jatkossa kuvauksen kanssa.

*Haahka/kyhmyhaahka

Somateria mollissima/spectabilis

29.5. Lip Pyhäselkä ♀p (JK).

**Isohaarahaukka

Milvus milvus (2,1)

2.5. Vär Uusikylä Hopeakallio 1 N (HKo,MH,HKi).

Jo toisena peräkkäisenä vuonna muuttava isohaarahaukka Värtsilässä!

**Niittysuohaukka

Circus pygargus (7,2)

11.5. Vär Säpäri ^{2kv} ♀ (KLi,HKo,PP ym.) ja 12.5. Vär Uusikylä ^{12kv} (PH). Niittysuohaukka siirtyy vuoden 1997 alusta lukien RK:lta ARK:n tarkastettavaksi. Laji on 90-luvulla pesinyt Suomessa lähes joka vuosi. Toisaalta niittysuohaukahavaintojen vähäinen kokonaismäärä Pohjois-Karjalassa hämmästyttää, pesihän varsin lähellä rajan takaisessa Aunuksessa jo runsas kanta tätä lajia.

*Aro-/niittysuohaukka

Circus macrourus/pygargus (15,4)

1991 4.5. Vär Säpäri ^{12kv} p/N (PZ, JP).

1993 15.5. Vär Uusikylä Räiköntorni ♀ SE (PZ).

1995 3.5. Vär Uusikylä ^{12kv} ENE (PH), 13.5. Vär Säpäri ♀ E soidinnellen (PZ,KLi,HKo), 25.7. Joe Nollakka 1 WSW (PZ) ja 9.8. Out Vuonos ^{1kv} S (PH,AJ).

**Pikkukiljukotka

Aquila pomarina (11,2)

27.4. Vär Uusikylä 1ad ENE (PH,AJ, HPö) ja 23.5. Vär Uusikylä Räiköntorni 1ad ENE (PZ).

Edellinen hyväksytty pikkukiljukotka on vuodelta 1989.

**Kiljukotka *Aquila clanga* (11,1)

9.5. Vär Uusikylä 1ad NE (PH).

Hyväksytyt kilju- ja pikkukiljukotkahavaintojen määrä kasvaa näköjään tasatahtiin.

*Kotkalaji *Aquila clanga/pomarina/nipalensis/heliaca* (14,3).

27.4. Kit Päätynlahti 1 SE (PH,HPö, AJ), 11.5. Kit Kiteenlahti 1 kiert (HKo, PP) ja 18.9. Lip Lamminniemi 1 kiert (MH). Nämä hyväksytyt lajinimellä kilju-/pikkukilju-/arokotka (*Aquila clanga/pomarina/nipalensis*).

Harvinaisten kotkalajien ilmoittamisesta päädyttiin pitkähkön keskustelun jälkeen seuraavaan ratkaisuun: Havainnot ilmoitetaan siten, että havainnontekijän on erikseen perusteltava mitkä em. lajeista voivat tulla kyseeseen. Katsauksissa kuitenkin eri määrittelyillä tehdyt havainnot summaataan yhteen em. neljän lajin nipussa.

**Punajalkahaukka

Falco vespertinus (29,1)

9.9. Pyh Mulo ^{1kv} S (HKo,PM,AP). Punajalkahaukat siirtyvät RK:lta ARK:n listoille vuoden 1997 alusta.

*Tunturihaukka

Falco rusticolus (3,0)

Tunturihaukka on ARK-laji vuoden 1997 alusta lukien. Tunturihaukan määrittelyksen kompastuskiviä ovat lähinnä nuoret muuttohaukat ja kanahaukka.

*Kiiruna *Lagopus mutus* (0,0)

Kiirunaa eivät lintuharrastajat ole koskaan tavanneet Pohjois-Karjalassa, eikä havaintoja ole näillä näkymin odotettavissa lähivuosisatoina.

*Peltopyy *Perdix perdix*

Peltopyy on viimeksi tavattu Pohjois-Karjalassa vuonna 1987. Siten aiemmin maakunnassa pesinyt peltopyy on nykyisellään rariteetti sanan varsinaisessa merkityksessä. Peltopyyn löytyminen ei kuitenkaan liene mahdollista, koska laji pesii edelleen niin Etelä- kuin Länsi-Suomessakin aina Oulun korkeudelle saakka.

**Pikkuhuitti *Porzana parva* (6,2)

27.5.-8.6. Rää Jouhtenuslampi Å♂♀ (PH,HPö).

Myös pikkuhuitti siirtyy RK:lta ARK:lle vuoden 1997 alusta. Laji tuntuu olevan Parikkalan Siikalahdella jokavuotinen, mutta eksyy Pohjois-Karjalan lintujärville kovin harvoin.

*Avosetti

Recurvirostra avosetta (4,0)

Avosetti on kuulunut ARK-listalle

vuoden 1994 alusta.

*Keräkurmitsa

Eudromias morinellus (24,5)

1994 22.9. Kit Kiteenjärvi 1ad SW (MH). Parvessa oli ilmeisesti useampiakin keräkurmitsoja.

1995 10.9. Toh Valkeasuo 5ad p (AP,AV).

Keräkurmitsa on kovempi laji kuin luvuista saattaisi päätellä, koska muutama parvihavainto kattaa merkittävän osan loppusummasta. Toisaalta toukokuun loppuun osuvien kylmänpurkausten aikaan keräkurmitsoja saattaisi löytyä parvittain myös Pohjois-Karjalan pelloilta.

*Lampiviklo

Tringa stagnatilis (44,1)

18.5. Vär Säpäri 1p (HKi).

Lampiviklo siirtyi RK:lta ARK:lle vuoden 1994 alusta. Pohjois-Karjala on hyvää stagna-alueita ja laji on numeroiden valossa runsaimpia ARK-listalle jätetyistä lajeista!

*Rantakurvi *Xenus cinereus* (37,0)

1994 Korjaus: 27.5. Ilo Sonkajan tekojärvi 1p (PZ) (SR 22/4:19 '26.5.95').

*Merisirri *Calidris maritima* (0,0)

Tässäpä haastetta lintuharrastajille. Merisirri ei kuulu Pohjois-Karjalan lajistaan vielä, mutta siitä on havaintoja myös sisämaasta.

*Leveäpyrstökihu

Stercorarius pomarinus

Otettiin takaisin kuvattavien lajien listalle vuoden 1997 alusta lukien: lukumääräisesti harvinaisempi kuin pikkukajava, syksyiset nuoret linnut vaikeita.

*Tunturikihu

Stercorarius longicaudus (5,0)

*Isolokki *Larus hyperboreus* (13,0)

Isolokkikin kuuluu niihin länsirannikolla tavallisiin lajeihin, jotka näyttävät kovin harvoin Itä-Suomessa. Isolokkia määritettäessä kannattaa pitää mielessä, että lokkiporukoissa liikkuu tuon tuosta väriavuisia tai vaaleiksi kuluneita harmaalokkeja, jotka joskus muistuttavat hyvinkin paljon nuorta isolokkia.

*Iso-/grönlanninlokki

Larus hyperboreus/glaucoides

Pohjois-Karjalassa on tehty joitakin

Värtsilä on oiva paikka seurata haarahaukkojen muuttoa. - Kari Varonen

havaintoja "isolokeista", joissa grönlanninlokin mahdollisuutta ei ole voinut sulkea pois.

*Harmaaselkäinen "selkälökki"

Larus (f.) heuglini ja

L. f. intermedius/graellsii

ARK:n kanta (laji/rotu/tarkastettavuus) on toistaiseksi avoin. Havaintojen talteensaamiseksi ARK päätti tarkastaa havainnot kuvauksen kanssa vuoden 1997 alusta lähtien.

*Pikkukajava *Rissa tridactyla* (55,1)

1994 16.4. Joe Hasanniemi ^{12kv} p (AL). Ainoa havainto vuonna 1994.

1995 11.11. Rää Vuoniemi ^{1kv} SW

(HKo,AP,PZ).

Pikkukajavia nähdään useimmiten loka-marraskuun vaihteessa, kun niitä muuttua pieniä määriä Vienanmeren kautta Itämerelle. Usein havainnot ovat yhteydessä Jäämerellä vallitseviin sopiviin sääoloihin, jotka ohjaavat pikkukajavia, ja muitakin merilintuja Vienanmerelle, josta ne lopulta eksyvät Itä-Suomen sisämaahan.

*Räyskä *Sterna caspia* (29,1)

2.5. Joe Linnunlahti 1 kiert/m (HKo,PP).

Räyskä on hiukan erikoinen ilmestys ARK-listalla samaan tapaan kuin kyhmyjoutsenkin: molemmat ovat taval-

lisia lajeja rannikolla, mutta kovia Pohjois-Karjalassa.

*Riuttatiira

Sterna sandvicensis (1,0)

Ainoa havainto on vuodelta 1987. Laji siirtyi RK:lta ARK:n tarkastettavaksi vuoden 1994 alusta lähtien.

*Pikkutiira *Sterna albifrons* (3,0)

Pikkutiira on nähty edellisen kerran vuonna 1985.

*Ruokki *Alca torda* (0,0)

Pohjois-Karjalan lajilistan erikoisuuksia on ehdottomasti se, että listalta löytyvät niin pohjankiisla, etelänkiisla, lunni kuin pikkuruokkikin, mutta Suomen yleisimmät ruokkilinnut, ruokki ja riskilä puuttuvat!

*Etelänkiisla *Uria aalge* (9,0)

*Ruokki/Kiisla

Koska kaikki ruokkilinnut ovat Pohjois-Karjalassa harvinaisuuksia, on myös lajilleen määrittämättömien havaintojen kerääminen perusteltua.

*Riskilä *Cephus grylle* (0,0)

Kts. ruokki.

*Tunturipöllö

Nyctea scandiaca (19,1)

8.5. Nur Ylikylä 1p (maallikko, ilm. AV).

Vaellusvuotta 1992 (12 yksilöä) lukuunottamatta tunturipöllö on todellinen harvinaisuus. Huomaa, että rariteettina tunturipöllöä koskevat havainnot vaativat jatkossa kuvauksen.

*Kuningaskalastaja

Alcedo atthis (7,0)

1992 13.12.92-1.1.93 Lip Viinijärvi Taipaleenjoki 1p (PZ,MH ym.). Ainoa havainto vuonna 1992.

*Sininäri *Coracias garrulus* (0,0)

1974 28.7. Kes Rasti 1p (Kai Suomela ym.).

Kovimman luokan harvinaisuus, jota ei ARK-kaudella ole tavattu Pohjois-Karjalassa! Lajista on yksi aikaisempi havainto: 25.6.1965 Joensuusta. Havainnot ovat vähentyneet romahdusmaaisesti myös valtakunnantasolla.

**Mehiläissyöjä

Merops apiaster (1,2)

18.5. Kon keskusta 2p (Matti Pihla-

tie, ilm. PH).

**Sinipyrstö *Tarsiger cyanurus* (1,0)
Sinipyrstö siirtyy ARK:n tarkastettavaksi vuoden 1997 alusta. Ennakkotietojen mukaan vuonna 1997 Pohjois-Karjalassa tavattiin poikkeuksellisen runsaasti, peräti toistakymmentä sinipyrstöä.

*Mustaleppälintu

Phoenicurus ochruros (9,1)

1994 Korjaus: 18.9. Vär Sääperi Hii-denvaarantie ♀p (PZ) (SR22/4:23 vain 14.9.94).

1995 29.5. Ilo Möhkö ♀p (AL).

*Sepelrastas

Turdus torquatus (10,4)

26.4. Lie Rantakylä ♂p (EL ym.), 28.4.-1.5. Lip Käsämä Kuorinka ♂p (VJ,PP,PH ym.), 2.-3.5. Lip Roukalahti Piitsamonniemi ♂p (HKO, MH) ja 16.-17.5. Joe Linnunlahti ♂p (KLi, ML). Erittäin hyvä sepelrastasvuosi.

*Isokirvinen

Anthus novaeseelandiae (?,1)

22.9. Joe Linnunlahti 1p (PZ ym.) ja 24.9. ilmeisesti sama yksilö p (PH, AJ).

Pohjois-Karjalan kaikki isokirvishavainnot on tarkoitus jatkossa käydä läpi sen selvittämiseksi, mitkä havainnoista ovat koskeneet todellisia isokirvisiä ja mihin niistä sisältyy mongoliankirvisen mahdollisuus.

*Iso/mongoliankirvinen

Anthus novaeseelandiae/godlewskii (9,2)

19.9. Rää Vuoniemi 1 S (PH,HPö). Isokirvisen erottaminen mongoliankirvisestä on ongelma sinänsä ja ARK päätti omalta osaltaan selkiyttää tilannetta sikäli, että määrittämättömät "isokirviset" sijoitetaan jatkossa selkeästi omaan iso-/mongoliankirvisen-kategoriaansa.

*Luotokirvinen

Anthus petrosus (0,0)

Kuka löytää ensimmäisen luotokirvisen? Laji ei ole mitenkään tavaton sisämaassakaan. Luotokirvisiä nähdään esimerkiksi Oulun seudulla hyvin varhain, maaliskuuhuhtikuun vaihteessa, sulavesien äärellä. Toisaalta laji tavattiin esimerkiksi Valkeakoskella marraskuun alussa 1997.

**Keltavästäräkki

Motacilla lutea/flavissima (0,1)

18.5. Vär Sääperi ♂ (HKi).

*Virtavästäräkki

Motacilla cinerea (4,0)

1989 Korjaus: 24.9. Kit Puhos kana-va 1p (PZ) (aiemmin julkaistu vain 23.9.89).

Laji siirtyi RK:lta ARK:n tarkastettavaksi vuoden 1994 alusta lähtien.

*Kirjokerttu *Sylvia nisoria* (3,0)

*Hippiäisuunilintu

Phylloscopus proregulus (7,0)

Laji siirtyi RK:lta ARK:n tarkastettavaksi vuoden 1994 alusta lähtien.

*Taigauunilintu

Phylloscopus inornatus (20,0)

Laji siirtyi RK:lta ARK:n tarkastettavaksi vuoden 1994 alusta lähtien.

**Ruokosirkkalintu

Locustella luscinioides (2,1)

1993 Korjaus: 19.5. Lip Mattisenlah-ti 1Ä (PZ, JR ym.) (SR21/4:28 vain 18.5.93).

1995 21.5.-8.6. Kit Juurikkajärvi ♂Ä (PH,HPö).

Ensihavainnon jälkeen ruokosirkkalintuja on nopeassa tahdissa tavattu jo kolme.

**Pikkukultarinta

Hippolais caligata (3,0)

18.6. Vär Uusikylä 1Ä (HKi).

RK-käsittelyssä on lisäksi yksi pikkukultarintahavainto vuodelta 1995.

**Punakottarainen

Sturnus roseus (3,0)

1994 1.6. Rää Kirkonkylä 1p (HE, PZ, JP ym., ilm. HKo).

Ajankohta on Suomessa tavatuille punakottaraisille mitä tyypillisin.

*Viiksitimali

Panurus biarmicus (0,0)

Ennakkotietojen mukaan viiksitimali on syystalvella 1996 tavattu Pohjois-Karjalassa.

**Keltahemppe

Serinus serinus (2,1)

18.5. Vär Sääperi 1ad♂p (PH).

*Vuorihemppe

Carduelis flavirostris (7,4)

1993 Korjaus: 23.1. Lip Viinijärvi 1p

(PZ) (SR21/4:29 vain 9.1.).

1994 12.4. Vär Uusikylä Hopeakal-lio 1p (PZ).

1995 13.4. Joe Kontiosuon kaato-paikka ♂♀p (AP,PH), 17.4. Lip Kontkala 2p (AV).

Vuorihemppe tuntuu runsastuvan vuosi vuodelta. Länsi-Suomen vakio-paikoilla suurimmat määrät nähdään yleensä kevätmuutolla huhtikuussa, mutta lajia voi tavata läpi talven syyskuun lopusta lähtien.

*Pikkusirkku

Emberiza pusilla (19,0)

Laji siirtyi RK:lta ARK:n tarkastettavaksi vuoden 1986 alusta lähtien. Pikkusirkku saattaa kuulua Pohjois-Karjalan vakiopesimälinnustoon. Lajin pesimäbiotoopeilla, pensaikkosilla suoreunoilla liikutaan kuitenkin vähän ja toisaalta laji saattaa joskus asettua reviiirilleen hyvinkin huomaamattomasti. Useimpien muistissa on varmaan muutamana vuoden takainen pesintä Höylaksen pitkospuiden viereltä, jolloin ensihavainto päivittäin retkeilyllä alueella tehtiin vasta kun pesässä oli jo munat!

Hylätyt havainnot

*Lyhytnokkahanhi

Anser brachyrhynchus

6.5. Värtsilä Uusikylä 1p.

**Punajalkahaukka

Falco vespertinus

17.9. Kit Hatunvaara 1^{lk}v.

*Isolokki *Larus hyperboreus*

4.5. Joe Utran kana 1^{2k}v p.

*Kangaskiuru *Lullula arborea*

10.4.1994 Kon Jakokoski 1.

VÄHÄLUKUISET LAJIT

Vähälukuisten lajien katsaus toivon mukaan lopettaa jo pitempään jatku-neen vaihtelevan jaottelun kuvattavi-en ja kuvausta vaativien lajien välil-lä. Vähälukuisten lajien katsaukseen kuuluvista lajeista ei kuvauksia vaadita. Nämä lajit ovat sellaisia, että niistä on tärkeää saada kaikki havain-not talteen, mutta yksittäisen havain-non merkitys ei ole niin suuri, että ha-vaintojen tarkastamisesta olisi hyö-tyä.

Heinäkurpan voi löytää lähes joka syksy Joensuun Linnunlahden raviradan keskusheiniolta. - Hannu Huuskonen

Harmaahaikara

Ardea cinerea (139,9)

1991 23.8. Joe Repokallio kaato-paikka 1 S (PZ).

1993 11.8. Vär Sääperi 2 NW (PZ).

1994 18.4. Lip Viinijärvi 1 kiert/NE (AP,AV), 4.8. Out Vuonos 3p (PZ) ja 7.9. Out Vuonos 2p (PZ).

1995 20.4. Joe Rantakylä 1 E (PH), 23.4. Lip Heponiemi 1p/m (VJ), 23.4. Joe 1p (PF), 15.5. Out Systeemä-järvi Lahdenjokisuu 1 (MKe), 17.7. Out Vuonos 1ad p (AV), 2.8. Kon Pitkäranta 1NW (PZ), 7.8. Out Vuonos 2p (HKO,AP), 30.8. Out Vuonos 1ad p (AV). Elokuun linnuista Out Vuonosessa 7.8. ja 11.8. havaitut on tulkittu samoiksi.

Harmaahaikara on jokavuotinen vierailija, joka valtakunnallisessa mittakaavassa on selvästi runsastumassa. Laji on jo muutaman vuoden ajan pesinyt Etelä-Suomessa yhdyskuntina.

Kattohaikara

Ciconia ciconia (92,26).

1993 15.5. Vär Sääperi 1 S (PZ) (pu-vun perusteella eri lintu kuin 6.5.-

7.6. ollut paikallinen) ja 15.5. Vär Uusikylä Räiköntorni 1 SE (PZ). Vuoden 1993 yhteismäärä nousee 13:een.

1994 10.-11.5. Nur Savikylä 1p (Ossi Martikainen, foto). Vuonna 1994 nähtiin vain kaksi kattohaikaraa.

1995 18.5. Vär Uusikylä 1 SE (PH), 27.5. Ilo Sonkaja 2p (Seppo Varis, video), n. 30.5. Lie Yrjölä 1p (Karjalainen-lehti), 12.6. Kit Tolosenmäki 17p (!) (Kotikarjala/MH), 13.6. Lie Kylänlahti 4 S (Jari Markkula) ja 18.-20.7. Vär Patsola-Sääperi 1p subad (HKi,PZ,Teija Zetterberg). Selvästi tavallista parempi vuosi, jona nähtiin lähes kolmasosa kaikista Pohjois-Karjalassa vuoden 1975 jälkeen tavatuista kattohaikaroista. Ilman Kiteen suurparvea määrä olisi tosin jäänyt normaalkiksi.

Voisi kai sanoa, että Kiteen suurparvi oli viimeinen niitti kattokaikaran "uralle" ARK-lajina.

Merihanhi *Anser anser* (54,11)

1993 5.5. Vär Sääperi 2p (PZ). Vuoden 1993 ainoa havainto!

1995 21.4. Kon Pitkäranta 2p (PH,AJ), 24.-26.4. Lip Ahonkylä 1p (PH,HKO,AV ym.) 27.4.-1.5. Toh Valkeasuo turvepellot 4p (MH, HKO,PH ym.), 1.-14.5. Vär Uusikylä 2-3p (HKi,PH,PZ ym.), 3.5. Vär Uudenkylänlampi 1 NE (PH) ja 18.-19.5. Vär Uusikylä 1p (PH,PZ).

Merihanhi on runsastunut sekä länsirannikolla pesimälajina, että Pohjois-Karjalassa.

Harmaasorsa *Anas strepera* (47,7)

1994 29.5. Pol Matkalahti ad♂p (PZ,AP). Vuoden 1994 neljäs harmaasorsa.

1995 16.-21.4.95 Kit Hyypiänjärvi jp♂p (PH,AP,PZ ym.), 24.4. Toh Valkeasuo ♂p (PZ), 26.4. Toh Valkeasuo 2♂p (AP,AV), 13.5. Vär Sääperi ♂♀p (HKO,KLi,PZ ym.) ja 13.5. Toh Peijonniemi-lahti ♂p (HKO, KLi,PZ).

Allihaahka

Polysticta stelleri (252,27)

1992 11.1. Joe Kaupunginkoski ♀p (PZ), (eri yksilö kuin 8.1.1992) ja 28.5. Joe Noljaikka Nuottaniemi ♀ kiert

(PZ). Vuoden 1992 yhteismäärä kasvaa 23:een.

1993 31.5. Joe Linnunlahti ♂ kiert (PZ) ja 18.12. Eno Uimaharju ♀ ad p (PZ). Vuoden 1993 summa kasvaa 33:een

1994 4.12. Eno Uimaharju jp♂p (PZ). Huippuvuoden summa kasvaa 67:ään.

1995 7.5. Joe Linnunlahti 9jp♂11♀p (HKo,AP ym.), 17.5. Kon Aavaranta ♂2♀p (PM), 27.-28.5. Kes Rasti 2♂1♀p (HKo,PP,VJ) ja 31.12. Joe Kaupunginkoski ♂p (PZ,Teija Zetterberg).

Allihaahka on runsastunut vuosi vuodelta. Vieläkin laji sävyyttää tullessaan arktikastajarien tai talvisulien koluajien näköpiiriin, mutta rariteetiksi se on jo ehdottomasti liian runsas.

Haarahaukka

Milvus migrans (73,14)

1991 29.4. Vär Uusikylä Hopeakallio 1 N (PZ) ja 4.5. Vär Sääperi 1 ESE (PZ). Vuoden 1991 haarahaukka-summa nousee kuuteen.

1992 2.8. Vär Sääperi 1p (PZ). Vuoden 1992 summa nousee seitsemään. 1994 30.7. Vär Uusikylä Hopeakallio 1 NW/p (PZ). Vuoden 1994 summa nousee viiteen.

1995 22.4. Out Systeemjärvi 1m (AV,LV ym.), 29.4. Vär Patsola 1 kiert/p (Hki), 6.5. Vär Uusikylä Hopeakallio 1 kiert/N (Hki,MK,HKn), 6.5. Joe Höylas 1 p/NW (JMa), 7.5. Vär Sääperi 1 kiert (MH), 7.5. Toh Peijonniemenlahti ♂♀p soittimella! (PH+lintukurssi), 8.5. Kit Päätynlahti 2 NE (HKo,PP,AV), 13.5. Vär Sääperi 1 E (KLi,HKo,PZ), 31.5. Toh Peijonniemi 1 kiert/NW (Hki), 3.9. Vär Räiköntorni 1 SW (PZ), 12.9. Pyh Mulo 1 SE (AP) ja 16.9. Vär Sääperi 1 kiert/SE (PZ). Ennätyksellinen vuosi, jonka kruunasi havainto sointivasta parista. Kolme syysmuuttohavaintoa on sekkin epätavallista.

Haarahaukka ilahduttaa keväisiä pestostajareita yhä useammin. Värsilä on ollut havaintopaikkana ylivoimainen, mutta epäilemättä haarahaukkoja liikkuu myöskin laajemmalla alueella kaakkois- ja itärajan tuntumassa.

Viiriäinen

Coturnix coturnix (26,10)

1993 11.-27.6. Kit Päätynlahti Suontausta Ä1 (PZ). Vuosi 1993 oli hyvä, summa nousee nyt viiteen.

1995 25.5. Out Laikanlahti Ä1 (PH, Timo Asanti), 28.5. Out Laikanlahti Kuokkalanranta Ä1 (AV) (eri lintu), 30.5.-9.6. Joe Multimäki Kulhontie Ä1 (OG ym.), 7.-20.6. Kon Kotalahti Ä2 (OG,TN ym.), 15.6.-15.8. Juu Etelä-Vuokko Niilola Ä1 (JHa), 23.6.-14.7. Juu Vuokko Lehtoniemi Ä1 (HL,HKr,AsP), 25.6.-1.7. Toh Akkala Ä1 (AP,PZ), 14.7. Juu Keski-Vuokko Koskenkorva Ä1 (HL, HKr,AsP) ja VII Juu Länsi-Vuokko Ruottilansaari Ä1 (Heimo Murto).

Paras tunnettu viiriäisvuosi Pohjois-Karjalassa. Viiriäisen esiintyminen on epävakaata, mutta ARK:n mielestä vuoden 1997 alusta viiriäishavaintojen luonnollinen julkaisukanava on yölaulajakatsaus.

Heinäkurppa

Gallinago media (112,0)

1992 19.8. Joe Linnunlahti Ravirata 1p (PZ).

1993 21.9. Pyh Mulo 1p (PZ).

1994 30.4. Vär Uusikylä Hopeakallio 1Ä (PZ, Teija Z. ym.), 9.-10.9. Joe Linnunlahti Ravirata 1^{kv} p (AP,PZ), 14.9. Joe Linnunlahti Ravirata 2p (PZ), 18.9. Vär Uusikylä Hopeakallio 5p (PZ) ja 22.9. Joe Linnunlahti 1^{kv} p (KLi). Vuoden 1994 heinäkurppasaldo kasvoi komeasti kymmeneen.

Heinäkurppien täydellinen puuttumisen vuonna 1995 oli yllätys.

Mustapyrstökuiiri

Limosa limosa (64,6)

1989 3.5. Lip Ahonkylä ♂p (PZ).

1994 5.5. Vär Sääperi 1 m/p (AP,JR, AV) ja 25.4. Kon Pitkäranta 2p (PZ).

1995 21.4. Vär Uusikylä ♂ m/p (PH) ja 25.4. Lip Ahonkylä 1p (HKo,PZ, AV ym.), 6.-10.5. Vär Sääperi ♂♀p (HKo,PZ,PH ym.), 13.-14.5. Lip Ahonkylä 1p (AV,VJ,LV) ja 4.8. Kon Pitkäranta 1 (JMa,Sami ja Arja Käriä).

Mustapyrstökuiiri on lisääntynyt voimakkaasti Perämeren rannikolla. Pohjois-Karjalassa nähtävät linnut lienevät pääosin näitä Pohjanlahden pesijöitä. Toisaalta ennakkotietojen mukaan vuosilta 1996 ja -97 on Ilomantsista jo kaksi pesintäänkin viittaavaa havaintoa.

Mustatiira *Chlidonias niger* (82,3)

2.6.-VII Kit Päätynlahti 1jp1vp p (HKo,PP ym.).

Tiättävästi ensimmäinen pesintä Pohjois-Karjalassa: paikalla nähtiin myöhemmin kesällä lentopoikanen (MK,PZ ym.).

Uuttukyyhky

Columba oenas (42 vuodesta 1988,5) Uuttukyyhky otettiin ARK-listalle vuonna 1988, kun havainnot tästä lajista kävivät kovin vähiin. Vuodesta 1989 lähtien lajista ei ole vaadittu kuvausta.

1990 13.4. Vär Uusikylä Hopeakallio 1 S (PZ), 24.4. Vär Uusikylä Hopeakallio 1 N (PZ), 20.5. Pol keskusta 1p (PZ). Summa kasvoi yhdeksään.

1991 14.4. Vär Sääperi 2p (PZ), 19.-24.4. Vär Uusikylä Hopeakallio 1p (PZ). Vuonna 1991 nähtiin 11 uuttukyyhkyä.

1992 12.4. Kit Kiteenlahti 1p (PZ), 28.4. Pyh Mulo Tekomäki 1 S (PZ), 23.9. Vär Uusikylä Hopeakallio 1p (PZ). Uuttukyyhkykasvo kasvoi 13:een.

1993 28.3. Lip Ahonkylä pelot 1p (PZ) ja 18.4. samassa paikassa 1 SW (PZ). Summa kasvoi viiteen.

1994 10.4. Vär Uusikylä Räikönvaara 1Ä (PZ) ja 17.4. Vär Uusikylä Hopeakallio 1 ENE (PZ). Vuoden 1994 summa on nyt seitsemän.

1995 16.4. Vär Uusikylä Hopeakallio 1 SW (PZ), 17.4. Lip Ylämylly 1p (PH,AJ), 22.4. Vär Sääperi 1p (HKo, PM,PZ ym.), 23.4. Lip Riihilahti 1p (JMa).

Turkinkyyhky

Streptopelia decaocto (36,3)

1993 *Korjauk*: 2.4. Ilo Hattuvaara 1p (PZ,AP) (SR21/4:26 vasta 11.4.).

1994 12.6. Out Lahdenjokisuu 1p (PZ). Toinen havainto vuodelle 1994.

1995 6.-7.5. Vär Sääperi 1p (Hki, HKn,MK ym.), 15.5. Out keskusta 1p (KLv) ja 30.5. Juu kirkonkylä 1p (HL).

Turkinkyyhky pesii mm. Limingassa. Pohjois-Karjalassakin laji on viime vuosina näyttäytynyt säännöllisemmin.

Turturikyyhky

Streptopelia turtur (68,2)

1995 20.5. Joe Aavaranta 1p (PH) ja 20.5. Kon Riihikangas 1p (PM).

Laji oli 1970-luvulla huomattavasti nykyistä säännöllisempi, taantuma on todettu myös lajin vahvemman kannan alueella Etelä-Karjalassa.

Valkoselkätikka käsitellään vuoden 1997 alusta vähälukuisten lajien katsauksessa. - Kari Koskela

Turturikyyhkyjen, erityisesti nuorten ja toisaalta myöhäisten kohdalla on syytä pitää mielessä idänturturikyyhkyyn *Streptopelia orientalis* mahdollisuus.

Harjalintu *Upupa epops* (34,1)

1994 29.9.-3.10. Pyh Mulo 1p (AP, PZ ym.), 11.10. Nur Porokylä 1p (HL, Maila Kuokkanen) ja 8.-9.11. Joe Noljaakka 1p, joka kuoli lumeen (AP ym.). Nämä olivat tiättävästi vuoden 1994 ainoat havainnot.

1995 25.-29.9. Pyh Mulo 1p (PZym.).

Valkoselkätikka *Dendrocopos leucotos* (60 vuoteen 1994 mennessä,)

Valkoselkätikka pudotettiin ARK-listalta edellisessä lajilistan uudistuksessa, koska laji pesi tuolloin muutaman parin voimin Pohjois-Karjalassa ja lisäksi alla oli valkoselkätikkojen huippuvaellus. Valkoselkätikkahavainnot ovat kuitenkin vähenemään päin ja laji saattaakin kadota milloin hyvänsä Pohjois-Karjalan pesimälajistosta. Siten kaikki perusteet lajin liittämiseksi vähälukuisten lajien listalle vuoden 1997 alusta ovat olemassa. ARK pyy-

täkin ilmoittamaan kaikki julkaisemattomat valkoselkätikkahavainnot vuodesta 1994 eteenpäin.

Harmaapäätikka *Picus canus*

Laji poistui ARK-listalta vuoden 1994 alusta, mutta otetaan takaisin vähälukuisten lajien listalle vuoden 1997 alusta. ARK pyytää ilmoittamaan kaikki julkaisemattomat harmaapäätikkahavainnot vuodesta 1994 eteenpäin.

Kangaskiuru *Lullula arborea* (23,5)

1995 20.4. Joe Rantakylä 1Ä/E (PH), 28.-29.4. Joe Noljaakka 1p (PH,HPö,HKo), 30.4.-1.5. Joe Noljaakka Linköpinginkatu 1p, ehkä sama kuin edellä (UP), 20.10. Joe Linnunlahti 1m (PZ) ja 4.-6.11. Kon Ahokkala 1p (KLe,KLi,AP ym.). Tavallista parempi vuosi. Loppusyksyn havainnot poikkeavat normaalikaavasta.

Tunturikiuru (*Eremophila alpestris*) (122 vuodesta 1988,40)

1989 22.4. Joe Linnunlahti 2p (PZ). Hyvä vuosi, jolloin nähtiin 12 tun-

turikiurua.

1992 29.4. Kit Puhos pelot 8 SW (PZ). Tämä komea parvi nostaa summan 30:een.

1993 17.4. Vär Uusikylä Hopeakallio 1 NE/p (PZ) ja 16.10. Rää Pieni-Onkamo 5 SW (PZ). Tämän vuoden sato on nyt 19.

1994 20.4. Pyh Mulon pelot 1p (PZ). Määrä nousi 23:een.

1995 14.4. Out Systeemjärvi 2 kiert/N (AV,LV), 22.4. Vär Sääperi 1 p/kiert (HKo,PM,PZ ym.), 7.5. Vär Sääperi 1 kiert/p (HKo,AP), 9.5. Joe Linnunlahti 10p (PH), 11.5. Joe Linnunlahti 11p, samoja kuin edellä (KLi,AV, PZ), 11.5. Vär Sääperi 1p (KLi,AV), 5.10. Lie Kaupunginniemi 4p (PT), 8.10. Joe Linnunlahti 8p (HKo), 12.10. Joe Kontiosuon jäteasema 1p (AV), 12.10. Kit Hatunvaara a9m (TN,MH) 13.10. Kit Majaniemi 1m (TN,MH), 15.10. Kit Hatunvaara 1 W (MH).

Havainnot tuntuvat olevan lisääntymään päin ja Pohjois-Karjala näyttää olevan parhaita alueita Suomessa nähdä tunturikiuruja muutolla. Havaintojen kerääminen on tärkeää jatkossa-

Harvinaistunut kultasirkku siirtyi vähälukuisten lajien katsaukseen vuoden 1997 alusta. - Kari Koskela

Tunturikiuru oli ilahduttavan runsas vuonna 1995. - Juhani Hyttinen

kin, koska laji on uhanalainen.

Pikkusieppo *Ficedula parva*
(77 vuoteen 1994 mennessä)

Pikkusieppo on edelleen niin kova laji, että sen esiintymistä on syytä seurata kaikkien havaintojen osalta. Laji käsitelläänkin vähälukuisten lajien katsauksessa vuoden 1997 alusta lähtien. ARK pyytää lähettämään kaikki entuudestaan ilmoittamattomat pikkusieppohavainnot vuodesta 1994 lukien.

Kultasirkku *Emberiza aureola*

Sekä Vär Sääperin että Joe Höytiäisen kanavan suiston kanta on viime vuosina selvästi taantunut ja kultasirkku saattaa kohta kadota kokonaan Pohjois-Karjalan lajistosta. Kaikkien ha-

vaintojen keräämiselle on siten täysi syy. On jopa uhkana, että laji siirtyy lähivuosina rareiteetilistalle. ARK pyytää havainnoitsijoita ilmoittamaan kaikki havaintonsa kultasirkkuista vuoden 1997 alusta lähtien.

Kirjallisuus

Leivo, M. 1994: Harvinaisuudet 1993 Pohjois-Karjalassa. - Siipirikko 21(4): 19-30.

Zetterberg, P. 1996. Ikimuistoinen valkoposkihanhién massamuuttopäivä 23.5.96 Värtsilässä. - Pohjois-Karjalan Linnut, Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y. 25-vuotisjuhlaulkaisu, Siipirikko 23 (2):147-149.

HUOMIO! Nyt on jo kiire palauttaa vuoden 1996 havainnot harvinaisuuksista sekä vähälukuista lajeista ARK:lle. Vuoden 1996 havaintoja käsittelevä katsaus on nimittäin tarkoitus julkaista v. 1998 alkupuolella. Havainnot voit lähettää sähköpostitse P. Zetterbergille (pentti.zetterberg@joensuu.fi) tai postitse Harri Kontkalle (osoite: kts. sisäkansi).

INTERNET-AJAN LINTUVIESTINTÄÄ

PKLTY ylläpitää paikallisia lintuhavaintoja varten sähköpostilistaa. Listalle pääsee maksamalla yhdistyksen jäsenmaksun ja ilmoittamalla halukkuudestaan sähköpostiosoitteeseen hannu.huuskonen@joensuu.fi. Listan ylläpito aloitettiin huhtikuun alussa 1997 ja listalla on tällä hetkellä (joulukuu -97) noin 30 jäsentä. Viestejä tänä aikana on listalle lähetetty noin 400. Jos et ole listalla, niin olet siis kenties jäänyt pimentoon 400 mielenkiintoisesta lintuhavainnosta tai muista lintuhin/lintuharrastukseen liittyvistä viesteistä Pohjois-Karjalan alueella. Vaikka postituslistan tarkoitus ei ole kilpailla ns. piippareiden kanssa, niin listankin kautta voit saada nopeasti tiedon kiinnostavista havainnoista. Esimerkiksi 26.11.-97 Pielisjoessa Joensuussa havaitusta pikku-uikusta oli tieto listalla välittömästi.

Huom! Kaikki PKLTY:n alueella retkeilleet (muutkin kuin jäsenet) voivat ilmoittaa havaintojaan listan osoitteeseen pk_lintulista@joensuu.fi. Havaintojen kokoamisen helpottamiseksi toivomme, että havaintoilmoitus noudattaisi allaolevan esimerkin muotoa:

Viiriäinen, 10.6.97 Värtsilä Sääperi, äännelevä lintu klo 23.30 (havainnoijan nimi). Tämän jälkeen voi runoilla lisätietoja.

Havaintojenkeruualue on Pohjois-Karjalan maakunta eli kunnat Eno, Ilomantsi, Joensuu, Juuka, Kesälahti, Kiihtelysvaara, Kitee, Kontiolahti, Lieksa, Liperi, Nurmes, Outokumpu, Polvijärvi, Pyhäselkä, Rääkkylä, Tohmajärvi, Tuupovaara, Valtimo ja Värtsilä.

MUITA LINTUVERKKOJA

Valtakunnallista Lintuverkkoa ylläpitää Martin Helin. Lintuverkkoon voit liittyä lähettämällä liittymisviestin osoitteella (martin.helin@posti.fi). Verkkoon kuuluu tällä hetkellä noin 420 jäsentä. Muita paikallisverkkoja ovat ainakin Pohjois-Savon lintutieteellisen yhdistyksen Kuikkaverkko (osoite psly@netti.fi), PPLY:n Pohjois-Pohjanmaan postituslista, (Esa.Hohtola@oulu.fi) ja Keski-Suomen LTY:n Kaakkuriverkko (kyselyt kaakkuriverkko-request@jyu.fi). Paikallisverkkoihin voi liittyä ilmoittamalla kyseisiin osoitteisiin halukkuudestaan listan jäsenyyteen.

AAVIKON TUULAHHDUS

Harri Kontkanen

Syyskuisena iltana puhelimeni soinnin jälkeen kuulin tutun äänen pitkästä aikaa. Aina sympattinen lukioaikojeni matikanmaikka, Matti Pihlatie, lähestyi puhelimitse yhteisen lintuharrastuksen merkeissä. Valokuvausta harrastava Matti oli menossa Viroon kuvaamaan lisämateriaalia arktisista vesilinnuista pian julkaistavaa Höytiäis-aiheista kirjaa varten. Matti oli kuullut Hottolan Peteltä useista Viron käynneistäni, joten siinä sitä oltiin haastelemassa kuulumisista ja Viron lintupaikoista. Matti oli suunnitellut keskittyvänsä Saarenmaalle ja Matsalunlahdelle, mutta vihjaistuaani erinomaisesta arktisen muuton seurantapistees- tä, Viron luoteiskärjessä sijaitse- vasta Spithamista, Matti arveli pistäytyvänsä sielläkin.

Kuinkahan Matin retki oli onnistunut tuumin useankin ottee- seen ennen hänen uutta yhteydenottoaan. Marraskuun alussa olimme jälleen puhelinyhteydes- sä. Matti kertoi oudosta pikkulin- nusta, josta hän oli ottanut kuvia Spithamin rantakivikossa. Lin- nulle vaan ei tahtonut löytyä ni- meä. Sovimme tapaamisen seu- raavaksi päiväksi Joensuun yli- opistolle, ja Matti lupasi ottaa mysteeristä lintua esittävän dian mukaan. Päätimme myös kes- kustella retken muista havain-

noista enemmän huomenna.

Yliopiston kahviossa jutut ris- teilivät Saarenmaan ylilentävistä valkuposkihiparvista Haap- salunlahden uusien ja mahtavien lintutornien kautta Spithamin muutamaani hanhiparviin sekä lii- an kaukana kuvattaviksi lentä- neisiin kaakkuriparviin. Kartan selailun jälkeen kaivoin kouraa- ni Matin muovipussiin talti- oiman dian, joka esitti sitä mys- teeriä. Ensivaikutelma paljain sil- min katsottuna oli nuori pulmu- nen, mutta joku mätti. Linnun punertavat jalat sekä nokka pis- tivät silmään ja silloin alkoi tikit- tää. Hain laukustani "Jonssonin" ja esittelin Matille kuvaa aavik- kotulkusta. Matilla oli maastos- sa pistänyt silmään linnun puna- tulkumaisen jyrkää vaalea nok- ka ja muutenkin "Jonssonin" kuva tuntui täsmävän. Kerroin Matille tulkun olevan sen verran kova eli harvinainen laji näille leveysasteille, että asia vaatii tar- kempaa tutkiskelua ennenkuin varma määrittäminen on pulkassa.

Loikin tuotapikaa Pentti Zet- terbergin pakeille näyttämään vapisevin käsin diaa. Pena vikai- si diaa paljain silmin ja totesi, että näyttää "tulkulta". Samassa hän kaivoi luuppinsa ja "Jonssonin- sa" ja pian leveä hymy levisi Zer- ren kasvoille - "aavikkotulkku". Katsoin lintua luupin läpi, jolloin

linnun jyrkää vaalean kellano- ranssi nokka ja tukevat vaalean- punaiset jalat, sekä pinkki yläpe- rä erottuivat hyvin muuten rus- keanharmaasta yleisväristä. Lin- nun käsisiipi oli huomattavan kulunut, mikä herätti pohdiske- lua tarhakarkulaisen mahdoli- suudesta. Matti oli ottanut lin- nusta parikymmentä kuvaa, joi- den tutkailu myöhemmin osoitti kuitenkin käsisiiven kuluneisuu- den aivan normaaliksi. Tilanne kirvoitti Pentin mieleen elävästi edellisen talven ja Marokon aavikoilla vietetyt hetket!

Vielä samana iltana otin puhe- lun Matille ja välitin onnittelum- me hienosta havainnosta ja kenti- es maalle uudesta lajista, jos Viron RK sen aikanaan hyväk- syy. Kerroin Matille myös Viron Lintuseuran havaintovastaavan, Timo Pettayn, lämpimät onnitte- lut havainnon johdosta. Matti lahjoitti ystävällisesti tulkku- dian yhdistyksemme kuva-arkis- toon ja Siipirikossa julkaistavak- si.

Aavikkotulkku pesii Pohjois- Afrikan ja Keski-Aasian aavikoil- la sekä puoliaavikoilla. Aavikko- tulkut ovat pääasiassa paikkalin- tuja tai nomadeja, jotka pesimä- kauden ulkopuolella vaeltavat ruuan perässä. Itäisimmän popu- laation linnut ovat säännöllisiä muuttajia: Afganistanissa ja Ira-

nissa pesivät linnut muuttavat talveksi Pakistaniin ja Luoteis- Intiaan (Clement ym. 1993).

Vaikka aavikkotulkku on pää- asiassa paikkalintu, voi se levit- täytyä uusille alueille nopeasti- kin. Euroopan pesimälinnustoon laji liitettiin vuoden 1968 tienoil- la Espanjassa, ja vuonna 1971 aavikkotulkku oli jo paikoitellen yleinen pesimälintu Espanjan kaakkoisosissa. Pohjois-Euroo- passa aavikkotulkku on kuiten- kin edelleen hyvin harvinainen vieras, ja esimerkiksi naapuris- samme Ruotsissa laji on tavattu kahdesti. Pääosa Pohjois-Euroo- pan havainnoista on tehty kesä-

kuussa ja vähäisemmässä määrin syksyllä elo-marraskuussa. Lin- tujen alkuperää voi olla kuiten- kin vaikea määrittellä [koska aavikkotulkkuja pidetään häkkilin- tuna] (Lewington ym. 1991).

Jännes (1990) veikkasi ensim- mäisen suomalaisen aavikkotul- kun tapaamispaikaksi Porin Yy- terin hiekkadyynejä kesäkuun puolivälissä ennen vuotta 1996. Toistaiseksi lajia ei virallisesti ole Suomessa tavattu, mutta Spitha- min tulkku oli jo lähellä, sillä Spithamista on vain vaivaiset 60 km Hangon kärkeen. Ehkäpä jo ensi vuonna nähdään!

Kirjallisuus

Clement, P., Harris, A. & Davis, J. 1993: Finches & Sparrows - An Identification Guide. - Christopher Helm. 500s.

Jännes, H. 1990: Kowa-kuva - Aavikkotulkku (*Bucanetes githagineus*) - Lintumies 25(2): 87.

Lewington, I., Alström, P. & Colston, P. 1991: A field guide to the rare birds of Britain and Europe. - HarperCollins. 448s.

Aavikkotulkku *Bucanetes githagineus* Viron Spithamissa 2.10.1997. - Matti Pihlatie

Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa 1996

Hannu Lehtoranta

Vuosi 1996 ei päiväpetolintujen pesinnän suhteen tuonut esille kovin paljoa erityistä mainittavaa. Kana-
haukan määrät pysyivät edelleen melko alhaisissa lukemissa, vaikka saalisrintamalla oli positiivista kehitystä. Kanalintukannoissa näkyi pientä lisääntymistä ja talvieväistä myös oravien määrä näytti olevan nousussa.

Edellisvuotiseen tapaan tuulihaukka oli mukavan runsas. Tuulihaukalle ja muille myyräsaalistajille ravintoa oli sopivasti tarjolla maakunnan länsiosissa Liperissä, Polvijärvellä, Outokummussa ja Rääkkylässä. Pöllöjen vähyyden perusteella Kontiolahdessa myyrätilanne ei ollut kovinkaan hyvä, mutta tuulihaukkoja sielläkin pesi mukavasti. Lieksan ja Nurmeksen pohjoisosissa, sekä Valtimossa myyräkanta oli myös runsas (Lehtoranta 1997). Hiirihaukan pesiminen sujui koko alueella pääosin erittäin heikosti.

Kaikkiaan päiväpetolintureviirejä ilmoitettiin 427 ja niiltä 132 varmistettua pesintää (v.-95; 302/139). Reviirihavainto haarahaukasta käsitellään tarkemmin vuoden 1996 vähälukuisten lajien katsauksessa.

Havannointitehossa tapahtui paikoin pientä hiipumista. Vuoden 1996 aineisto perustuu kaikkiaan 36 havannoijan tietoihin. Havannoijille kiitos tehdystä työstä. Luettelossa lomakkeen lähettäjät on merkitty tähällä:

Günther Olli, *Halonen Markku, *Huuskonen Hannu, *Hyttinen Tomi, *Jaskanen Kari, *JUUAN LINTUHARRASTAJAT (Halonen Jari, Kirjavainen Harri, Lehtoranta Jouni, Lehtoranta Hannu, Ovaskainen Juha, Paananen Asko), *Järvinen Paavo, Ketola Matti, Kiuttu Kirsi, *Kivivuori Hannu, Kokkonen Ari, *Kontkanen Harri, *Korhonen Veikko, *Koskela Kimmo, *Lappi Esko, Latja Raimo, Lindblom Kari, Miserque David, *Miettinen Juha, *Martiskainen Kimmo, *Parviainen Ari, Piironen Hannu, *Piironen Matti, *Pönkkä Heikki, Repo Eino, Rosti Anu, Saarialho Heikki, *Solonen Tapio, *Suomalainen Juha, Tolvanen Markku, Veijalainen Esko ja Zetterberg Pentti.

Pesintäkatsaus lajeittain (suluissa vuoden 1995 lukemat, Lehtoranta 1996a).

Hiirihaukka *Buteo buteo*

Edellisen vuoden tapaan hiirihaukan pesintämäärät jäivät viime vuosikymmenen keskiarvojen alapuolelle. Kaikkiaan havannoijat ilmoittivat 109 reviiriä ja niiltä 39 varmistettua pesintää (85/39).

Pesintätulos oli erittäin heikko. Jostain syystä edes hyvien myyräalueiden hiirihaukat eivät pesineet menestyksellisesti. Aineiston antama keskimääräinen munamäärä 1,9 on tutkimustemme alhaisimpia lukuja (2,2). Yhden munan pesyeitä oli viisi kuten myös kahden munan pesyeitä. Kolmimunaisia tavattiin kaksi ja vain yksi nelimunainen pesintä Lieksasta, joka sekin tuhoutui.

Rengastusikäisiksi varttui pesää kohden 1,6 poikasta (1,8). Pesintöjä tuhoutui kaikkiaan kuusi, mikä pudottaa poikastuotoksen aloitettua pesintää kohti 1,2 poikaseen (1,7). Tuhoutumisista neljä tapahtui Lieksassa. Yhdet tuhoutumiset havaittiin Rääkkylässä ja Valtimolla. Pohjoisten kuntien alueella poikastuotto jäi vain 1,0 poikaseen aloitettua pesintää kohden. Luvut ovat tutkimusaineistomme alhaisimmat.

Vähäisestä poikasmäärästä ren-

Taulukko 2. Päiväpetolintujen pesintätulosta kuvaavat arvot Pohjois-Karjalassa 1996. Suluissa havaintojen määrä. (asuttu pesä = aloitettu muninta)

	hiirihaukka	kanahaukka	varpushaukka	sinisuhaukka	ruskosuhaukka	nuolihaukka	tuulihaukka
munamäärä	1,9 (13)	3,3 (16)	5,3 (4)	4,5 (2)	5,0 (1)	3,0 (1)	5,2 (38)
kuoriutuneiden määrä	1,6 (12)	3,3 (16)	5,3 (4)	4,5 (2)	4,0 (1)	3,0 (1)	5,1 (38)
rengastusikäisten määrä	1,6 (20)	3,1 (17)	5,3 (4)	4,5 (2)	4,0 (1)	2,5 (8)	4,8 (43)
tuhoutuneet kpl	6	-	-	-	-	-	2
poikas tuotto/asuttu pesä	1,2 (26)	3,1 (17)	5,3 (4)	4,5 (2)	4,0 (1)	2,2 (9)	4,6 (45)

Untuvaset pikkupodot, varpushaukat, risulinnassaan. - Hannu Lehtoranta

Taulukko 2. Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa vuonna 1996. Luvut vasemmalta oikealle ovat havaittujen reviirien yhteismäärä/varmojen pesintöjen määrä.

kunta	hiiri- haukka	mehiläis- haukka	kana- haukka	varpus- haukka	sinisuo- haukka	ruskosuo- haukka	nuoli- haukka	ampu- haukka	tuuli- haukka	muut	yhteensä
Eno	5/0	-	3/1	-	-	-	2/0	-	2/1		12/2
Ilomantsi	11/3	-	5/0	-	4/0	-	3/0	2/0	5/1	1/0*	31/4
Joensuu	1/1	-	1/1	-	-	1/0	1/0	1/1	1/0		6/3
Juuka	5/2	1/0	6/4	-	3/0	2/0	2/2	-	5/3		24/11
Kesälahti	19/5	2/0	3/0	-	2/0	-	2/0	1/0	20/3		49/8
Kiihtelysvaara	5/2	-	-	1/0	-	-	-	-	-		6/2
Kitee	6/4	1/0	1/1	3/0	1/0	2/0	2/0	2/0	2/0		20/5
Kontiolahti	4/2	2/0	3/2	3/1	3/1	2/0	9/4	1/0	11/7		37/16
Lieksa	14/4	-	5/2	2/1	6/0	-	3/0	5/0	15/2	1/0**	51/9
Liperi	7/5	-	1/1	-	2/0	3/0	1/0	-	19/13		33/19
Nurmes	10/2	2/0	2/1	2/0	5/1	1/1	3/0	1/0	7/0		33/5
Outokumpu	-	-	1/1	-	-	2/0	2/0	-	4/2		9/3
Polvijärvi	4/2	-	1/1	1/0	2/0	3/0	5/1	-	13/11		29/15
Pyhäselkä	-	-	1/1	1/1	-	-	2/1	-	4/3		8/6
Rääkkylä	3/2	-	2/1	-	-	5/1	4/2	-	3/2		17/8
Tohmajärvi	-	-	-	-	-	2/0	2/0	1/0	4/0		9/0
Tuupovaara	-	-	1/1	-	-	-	2/0	-	-		3/1
Valtimo	11/5	1/0	6/4	4/4	-	-	-	2/0	5/1		29/14
Värtsilä	4/0	3/0	1/0	1/0	1/0	2/0	2/0	2/0	4/0		20/0
yhteensä	109/39	12/0	43/22	18/7	29/2	25/2	47/10	18/1	124/49	2/0	427/132

muut sarakkeen lajit ovat * muuttohaukka (Ilomantsi) ** haarahaukka (Lieksa)

gastettiin vain 23 poikasta (57).

Piekana *B. lagopus*

Otan lajin esille, vaikka mitään pesintään viittaavaa ei vuonna 1996 havaittu. Vuoden 1995 katsauksesta olin lipsauttanut arvokkaan havainnon lajista kokonaan pois. Juuassa piekana pesi vanhassa kotkan pesässä, mutta pesälle ei kiivetty, joten poikasmäärä jäi selvittämättä. Havainto on aiemmin julkaistu yhdistyksemme 25-vuotisjuhlakirjassa (Lehtoranta 1996b).

Mehiläishaukka *Pernis apivorus*

Mehiläishaukan pesimävuosi oli aineiston perusteella tosi heikko. Tarkastetuista pesistä ja uusien etsinnästä huolimatta ei vuonna -96 kirjattu ensimmäistäkään pesinnän aloitusta. Reviirejä ilmoitettiin kaikkiaan 12 (20/3). Yhtä heikko vuosi oli 1985.

Kanahaukka *Accipiter gentilis*

Ainakin paikoin parantuneesta ravintolanteesta huolimatta kanahaukkojen määrät pysyivät alhaisina. Posi-

tiivista pesinnässä oli se, että pesivät parit tuottivat hyvin poikasia.

Havainnot ilmoittivat 43 reviiriä ja niiltä 22 varmistettua pesintää (31/20). Parhaimmillaan 1990-luvun alussa luvut olivat tuplasti suurempia.

Onneksi sentään aloitetut pesinnät sujuivat mukavasti. Munapesien keskikoko oli 3,25 munaa (3,2). Kahden munan pesiä todettiin vain yksi. Kolmimunaisia oli kaikkiaan kymmenen ja nelimunaisia viisi. Harvinaiset viisimunaiset pesinnät puuttuivat melko hyvästä ravintolanteesta huolimatta.

Rengastusikäisten poikasten keskimäärä oli 3,12 poikasta (2,9).

Tuhoutuneita pesintöjä ei todettu, joten myös poikastuotto aloitettua pesintää kohden säilyi samassa luvussa (2,4).

Vuosikymmenen alussa vuonna 1990 rengastimme 126 poikasta, mutta nyt jäätettiin 50 poikaseen (30).

Valtakunnallisessa aineistossa kanahaukan kannankehitystä kuvaava populaatioindeksi oli 15-vuotisen tutkimusjakson alhaisin. Pesyekoko oli siinäkin aineistossa hyvä (3,35). Pe-

sintöjen tuhoutumisia oli myös valtakunnallisesti niukasti (Haapala ym. 1997).

Varpushaukka *A. nisus*

Lentävien lintupyödydysten pesintä sujui melko mukavasti. Tutkijoiden panostus varpushaukkaan ei varmaankaan ollut paras mahdollinen. Reviirejä ilmoitettiin vain 18 ja niiltä 7 pesintää (21/6). Pesinnän tunnusluvut sen sijaan olivat hyviä. Kaikki munitut munat tuottivat vähintäänkin rengastusikäisen poikasen eikä pesintöjen tuhoutumisia todettu. Pesyekoko oli hyvä 5,25 (4,4 - 3,8 - 3,8). Neljästä munapesästä kolmessa oli viisi munaa ja yhdessä kuusi. Varpushaukan poikasia rengastettiin 20 (11).

Sinisuo-haukka *Circus cyaneus*

Sinisuo-haukkoja nähtiin eri puolilla maakuntaa. Parhaita alueita olivat Nurmes ja Lieksa, joiden myyrialueilla laji olisi todennäköisesti paremmalla havainnoinnilla tavattu merkittävästi enemmän.

Kaikkiaan reviirejä kertyi 29, mutta vain kaksi pesää löytyi (21/5). Nur-

Taulukko 3. Päiväpetolinturengastukset Pohjois-Karjalassa 1996.

rengastaja	hiiri-haukka	kana-haukka	varpus-haukka	sinisuo-haukka	ruskosuo-haukka	nuoli-haukka	tuuli-haukka
Huuskonen Hannu	5	3	5	5	-	-	-
Korhonen Veikko	6	13	11	-	-	-	6
Lappi Esko	-	-	4	-	-	-	4
Lehtoranta Hannu	4	21	-	4	-	-	-
Miettinen Juha	8	13	-	-	4	3	144
Suomalainen Juha	-	-	-	-	-	-	38
yhteensä	23	50	20	9	4	3	192

meksen pesintä tuotti neljä ja Kontiolahden pesintä viisi poikasta. Kaikki yhdeksän poikasta rengastettiin (14).

Ruskosuo-haukka

C. aeruginosus

Ruskosuo-haukan menestys maakunnassamme näyttää jatkuvan. Havaittujen reviirien määrässä tuli uusi mukava ennätys 25 reviirillä. Heikon pesien etsintätehokkuuden vuoksi varmoja pesintöjä kirjautui vain kaksi (14/4). Pesinnät varmistettiin Nurmeksessa ja Rääkkylässä. Rääkkylän viiden munan pesästä rengastettiin neljä poikasta.

Mukavaa oli havaita, että laji pystyi säilyttämään pohjoisille alueille rakentamansa sillanpääasemat Nurmeksessa ja Juuassa.

Nuolihaukka *Falco subbuteo*

Nuolihaukka pääsi havainnoitujen reviirien määrässä parhaiden vuosien (1986, 1992 ja 1993) tasolle. Reviirejä kirjautui 47 ja niiltä varmistui 10 pesintää (31/10). Entiseen malliin Kontiolahti oli lajin vahvinta aluetta neljällä pesinnällä. Pari pesintää varmistettiin Juuassa ja Rääkkylässä.

Rengastusikäisiä poikasia poikuetta kohden oli keskimäärin 2,5.

Aineisto koostuu osin lentopoikueista. Yksi pesintä todettiin tuhoutuneeksi, mikä pudottaa poikastuoton aloitettua pesintää kohden 2,2 poikaseen (2,4).

Rengastajat myöhästelivät rengastuksissaan, joten vain kolme poikasta rengastettiin (3).

Ampuhaukka *F. columbarius*

Ampuhaukalle kirjattiin uudet ilahduttavat ennätysluvut reviirien mää-

Toinen kesän 1996 rengastetuista sinisuo-haukkaipoikueista löytyi Kontiolahdelta. - Hannu Huuskonen

Kanahaukkarengastajan on hyvä suojautua rukkasilta teräviä kynsiä vastaan. - Markku Halonen

rässä. Havaintoja saatiin etenkin sopivilla alueilla liikkuneilta IBA-kartoittajilta. Havaintoreviirejä kertyi yhteensä 18 ja yhdeltä joensuulaiselta reviiriltä varmistui pesintä (5/1). Pesinnästä ei ole tiedossa tarkempia yksityiskohtia.

Mukava todeta, ettei laji aivan niin vähälukuinen ole kuin menneiden vuosien havaintoaineisto antaa ymmärtää. Tarpeeksi syrjäisiltä saloilta lajin voi vielä löytää. Kunpa vielä löytäisi sen pesänkin.

Tuulihaukka *Falco tinnunculus*

Tuulihaukan viime vuosien menestystarina on parasta, mitä petolinturintamalla on äskettäin tapahtunut. Laji tekaisi taas uudet ennätyslukemat. Reviierejä kirjautui upeasti 124 ja niiltä 49 varmistettua pesintää (71/47). Parhaiten pesintöjä tavattiin Liperin, Polvijärven ja Kontiolahden pöntöistä.

Pöntöt olivat taas vahvassa suosiossa. Vain Lieksasta löytyi pesintä luonnonkolosta. Kaikki muut pesinnät olivat pöntöissä. Koetetaanpa vielä muistaa etsiä lajin pesiä myös va-

riksen pesistä. Täytyyhän tuulihaukkoja risupesissäkin pesiä.

Pesintämäärien lisäksi myös pesintää kuvaavat arvot olivat hyviä. Keskimääräinen munamäärä pesäkohden oli 5,2 (5,3). Viidessä munapesyessä oli neljä munaa, 21 viisi munaa, 10 kuusi munaa ja kahdessa seitsemän munaa.

Rengastusikäisiä poikasia oli poikuetta kohden 5,1 (4,8). Vain myyräkatoalueen Juuassa kaksi aloitettua munapesintää tuhoutui heti alkuvaiheessa. Poikastuotoksi aloitettua pesintää kohden jää 4,6 poikaseen (4,4).

Myös rengastusmäärässä tehtiin uusi komea ennätys. Poikasia kihlatiin 192 (189).

Muuttohaukka *F. peregrinus*

Vielä ei muuttohaukasta saatu pesintähavaintoa, mutta Ilomantsissa lajin todettiin hyödyntävän lokkiyhdyksuntaa. Paikalta löytyi parikymmentä syötyä lokinraatoa. Toivottavasti muuttohaukka vielä palaa pesimälajistoomme.

Lopuksi: Menneen kesän havainnot ovat varmaankin taas havaintovihkoissa. Muistakaapa havaintojen mahdollisimman tarkka ilmoittaminen ja tarkastettujen pesäpaikkojen määrä. Iltojen pimetessä odottelen taas havaintojanne uuden katsauksen laatimiseksi. Osoite entinen Eevalantie 6 D 14 83900 Juuka puh. 013-472 030 tai 049-186 607.

Kirjallisuus

Haapala, J., Korhonen, J. & Saurola, P. 1997: Petolintuvuosi 1996: Pohjalta on hyvä ponnistaa. - Linnut vuosikirja 1996:41-53.

Lehtoranta, H. 1996a: Päiväpetolintujen pesintä P-K:ssa 1995. - Siipirikko 23 (4):30-32.

Lehtoranta, H. 1996b: Petolintujen tutkimus ja seuranta P-K:ssa 1995. - PKLTY r.y.:n 25-vuotisjuhla-julkaisu. Siipirikko 23(2):55-67.

Lehtoranta, H. 1997: Pöllöjen pesintä P-K:ssa 1996. - Siipirikko 24 (2):14-20.

No problem!

- eli retkellä faaraoiden maassa

Markku Halonen

Lennämme Luxoriin

"Ja oikealla puolella näkyvät Gizan pyramidit", kuului lentokapteenin odotettu ääni lähes tyessämme määränpäättämme Luxoria lähes 10 kilometrin korkeudessa. Vähän aikaa sitten Välimereen laskenut Niilin sokkelosuisto muuttui allamme kiemurtelevaksi siniseksi kää-

meeksi, jonka molempia laitoja erottaa erämaasta leveä vihreä peltovyö. "Tuolla on varmasti siikapaljon lintuja", tuumiskelin tyytyväisenä. Noin 500 kilometriä Kairosta etelään, Niilin varrella uinuva Luxor kasvoi silmissä koneen rullatessa aaltoilevapohjaiselle lentokentälle. Egyptiläisten lentokenttävirikailijoiden ohjaillessa tuloaulaan tungeksivia

matkustajia mitä erilaisimpien lipunleimauspisteiden eteen, alkoi eräs mekkomies raahata matkatavaroitamme työntökärryihin. Muutaman kymmenen metrin päässä linja-autolla selvisi, ettei tavaroidenkuskaus suinkaan ollut ilmainen - lomaviikolla (27.1.-3.2. -92) taukoamatta kaikunut "baksees" -juomarahankinuhuuhto tuli heti tutuksi. Vain hei-

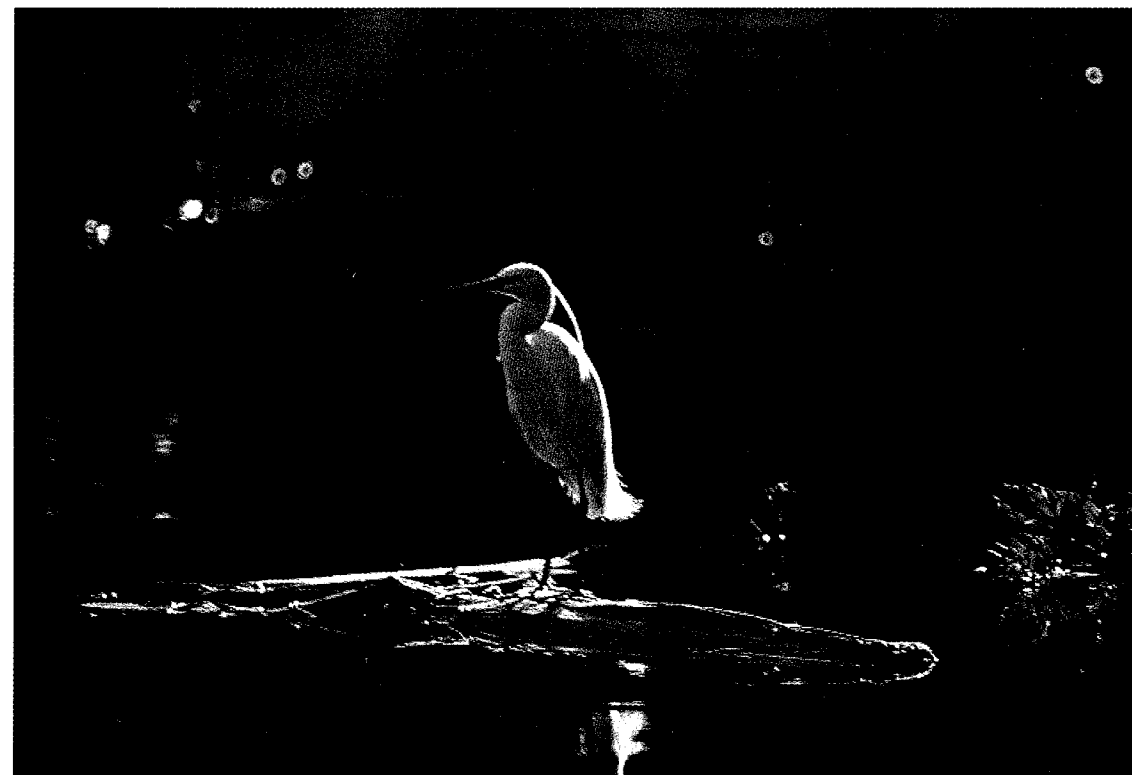
TIEDONANTOJA

Kanahaukka uimamaisterina

Jouko Mynttinen

Sunnuntaiamuna 28.9.1997 katselin Rääkkylän Vuoniemen rannalla mökin ikkunasta Tikanselälle. Mielenkiintoni havahdutti oudosti käyttäytyvä lokki. "Kylläpä tuo harmaalokki pesee itseään intensiivisesti" ajattelin ja otin kaukoputkeni esille. "Miksi zoomaus ei koskaan onnistu heti kun sitä nopeasti tarvi-see" harmittelin hetken, kunnes näin putken läpi mitä järvellä todella tapahtuu. Haukkahan se siinä yritti hukuttamalla tappa lokinpoikasta siinä pian onnistuen. Varmaankin tyytyväisenä ja väsyneenä haukka yritti siivileen, mutta ei siinä onnistunut. Sitten se näytti tutkivan mielessään muita vaihtoehtoja, joihin ei ilmeisestikään kuulunut saalista luopuminen. Läheinen luoto ei näyttänyt turvallisel- selta, mutta 50 metrin päässä oleva metsänreuna näytti haukkaa kiinnostavan. Haukka tarrasi tiukemmin lokista ja alkoi kauho perhostyyliä kohti rantaa. Haukan vauhti oli yllättävän ripeä. Siinä olisi Jani Sieviselläkin ollut oiva kirittäjä.

Rannalla haukan ruokailu kesti kaiken kaikkiaan noin kaksi tuntia, jona aikana se poistui kolme kertaa lyhyeksi aikaa. Olin tällävälän siirtynyt ulos parinkymmenen metrin päähän haukasta puskan kätköön. Haukka oli selvästi varuillaan. Rintakuvioiden perusteella se oli nuori kanahaukka. Selittääköhän nuoren haukan kokemattomuus sen järveen päätyneen iskun koordinaatiovirheen?

Silkihaikara Luxorin päiväpaisteessa. - Hannu Eskonen

Lehmähaikara on Luxorissa tavattoman yleinen. - Hannu Eskonen

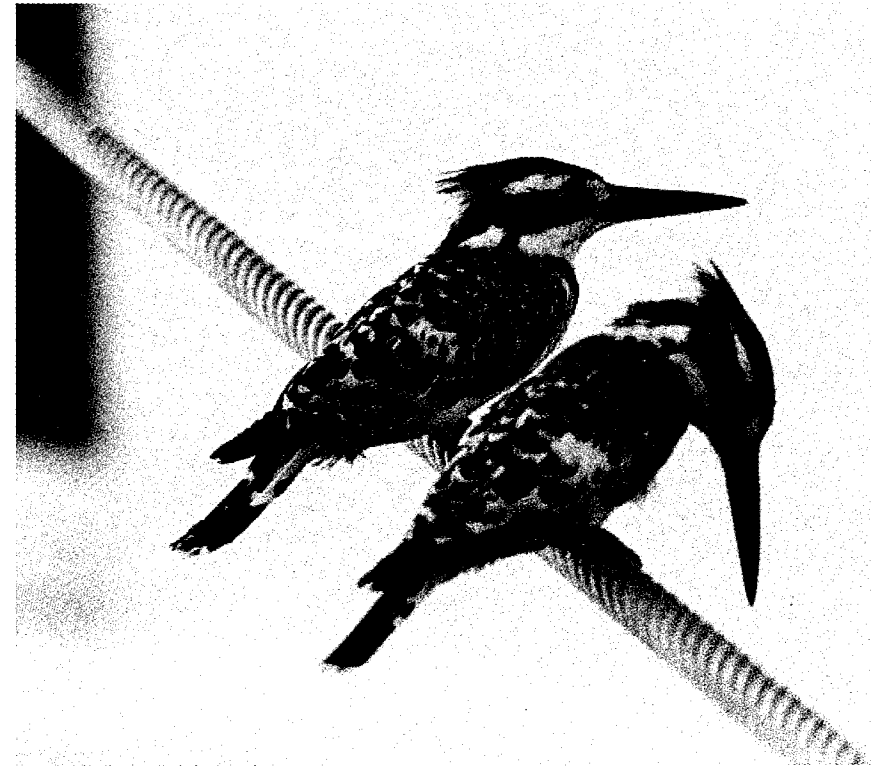
kosti Suomen markoilla leppyntyt räppäpäinen ukkeli jäi odottamaan seuraavia uhrejaan lentokentän siimekseen.

Bussimatka kentältä kaupungin keskustaan kesti vain kotvan, mutta jo sen aikana sai vaikutelman tehokkaasti viljellyistä silmäkantamattomista pelloista, joilla kykki porukkaa tasaisin välein palmupuiden kanssa. "Täällä on kesä", ajattelin tyytyväisenä. Tinnu eli tuulihaukka pyrähti langalta lentoon ja kaupungin yllä pyrstöään levitteli haarahaukka - molemmat erittäin yleisiä petoja Niilin laaksossa. Kurvatessamme hotellin ohittavalle kadulle seinänvierustat täytyivät kaali- ym. vihanneskaasoista, aaseista, mustiin verhoituista naisista ja ravia laukkaavista hevosvossikoista sekä kaiskentsorttisesta hälinästä ja hyöriästä. Oli viikoittainen kaali- ja kamelimarkkinapäivä. Itse hotel-

li ei juurikaan poikennut ympäristön hiekkakivitaloista, mutta sisällä oli mukavan viihtyisää. Huoneemme tuuletin oli tietysti rikki, joten ensimmäisenä jouduimme kutsumaan paikalle "managerin", lihavan ja ahneen hotellinjohtajan. Tuulettimen korjausaikana kärsivällisesti kuunteleminen lukuisten "no problem" -vakuuttelujen jälkeen huonetta lopulta vaihdettiin. Auringonlasku viereisen luksushotellin takapihan puistossa oli elämys lepakoineen ja iltaruskoa vasten Niilin yllä liitävine lokkeineen.

Seuraavana aamuna vuokrasin vossikkamiesten harmiksi oikean vanhan ajan tutisevan polkupyörän hotellin edestä, ja heti rannassa tapasin brittiläisen lintuharrastajan. Lähdimme porukassa ensimmäiselle feluka- eli purjevenematkalle Niiliä pitkin etelään. Venekuskimme Ranta-

Ahmed alkoi oitis kehua Niilin kalakantaa välillä ruskeansameaa vettä kauhalla hörpäten. Ilmeisesti vahvamaahaisena ja bilhartsiamadoista ym. mönkijöistä tietämättömänä Ahmed nauroi niilinruskeilla hampaillaan ja laittoi patterimankan huutamaan paikallista ählämirokkia. Niilin peruslinnustoon kuuluvat sadat merimetsot ja niilinhanhet viuhkoivat pikkuparvissa jokea edestakaisin. Kaupunki haarahaukkoineen ja hotelleineen jäi taakse, ja linnusto alkoi monipuolistua. Joen rantatörmillä istuskeli yleisesti kookkaita, mustavalkoisia kirjokalastajia, jotka kalansyönnin välillä räkättivät äänekkäästi. Enimmillään 4000 hyönteispyynnissä hyrrännyttä haara- ja törmäpääskyä piilottivat joukkoonsa ainakin yhden afrikankalliopääskyn *Hirundo fuligula* ja kymmenkunta kalliopääskyä. Paikalliset haarapääs-

Kirjokalastaja on tyypillinen näky Niilin rantatörmällä. - Hannu Eskonen

kyt olivat punertavamahaisia, ja ne erottuivat selvästi alueella talvehtivista, ehkä suomalaisistaakin, valkeamahaisista lajikumppaneistaan. Terva- ja vaaleatervapääskyjä kirskuivat sinitaivaalla vajaan tonnin verran.

Haikaravalikoima oli kattava: harmaa-, silkki-, räökkä- ja lehmähaikarat olivat todella yleisiä, myös ruskohaikaroita keikkui siellä täällä. Keskellä Niiliä steppaili Afrikan vaaleanpunertava jättihelmi, siivilänokkainen flamingo. Paljasjalkaisista mekko-ukoista koostuvaa veneemme miehistöä katsellessani mieleen muistui afrikkalainen versio Miami Vicesta. Eräällä hevosenkengän muotoisella pikkusaarella viihtyi koko joukko pikkukahlaajia, kuten pikku- ja lapinsirrejä. Liki nelimetristen papyrusruokojen seassa piileksi ruokokerttusten kanssa rasta-

kerttunen, joka on paikkalintu. Määränpäässämme krokotiilisaarella engelsmanni näytti minulle imelälle tuoksuvaan, keltakukkaisen puskan, jossa oli parvi huilumaisesti vihelteleviä tarhabulbuleita *Pycnonotus barbatus*. Niilin laakson tunnuslintu, kiiltomedestäjä *Anthreptes platurus*, näyttäytyi myös usean yksilön voimalla. Ne muistuttavat käytökseltään kolibreja ja lajin vihreänkeltaisella koiraalla on mieltömän pitkä riukupyristö. Kolmannen eliksen sain rantaa tutkivasta isosta punanokkaisesta sulttaanikanasta. Saari osoittautui todella hyväksi lintupaikaksi ja päätin vieraillla siellä muinakin päivinä.

Iltapäivällä lämpötila oli kohonnut +23 C:een, ja hotellin respan hämärässä pikimustat Ahmed ja Mohamed vain valittelivat kylmyyttä villapaitoihin kääriytyneinä. Ulkona päätimme

kokeilla vossikkakyytiä, ja tarjokkaita ilmaantui kutsumattakin jäljillemme puolentusinaa. Hinta sovittiin etukäteen. Pikkupoika lähti ohjaamaan luunlaikaa hevostaan vilkkaalle rantatielle, ja ollessamme parin tunnin ajan muinaisella temppeli-alueella kaveri odotti meitä jossain lähistöllä. Jättimäisen, James Bondista tutun kiviloosin ainoat valopilkut olivat viisi vihreää pikkumehiläissyöjää, joita näkyi myöhemmin muuallakin. Poistullessa pysähdyimme ihailemaan keskellä Niiliä pienellä hiekkasärkällä ollutta 35 lussikkanokkaisen kapustahaikaran parvea ja parvessa ollutta tundarahanhea. Reilusti ennen hotellia kuskimme pysäytti ja kertoi sovitun hinnan koskevankin yhtä henkeä eikä koko ryhmää. Kiitos kapustahaikaroille, en rupea väittelemään pojan kanssa. Egyptissä on varsin halpaa, ja

Pala paikallista historiaa. - Markku Halonen

kolminkertaisenakin kyydin hinta oli silti vielä kohtuullinen.

Taksirallia kuninkaiden laaksossa

Seuraavana päivänä teimme retken Niilin länsirannalle. Turistien kuviot tunteva taksimies oli jo valmiina vartomassa joen itärannalla - hän lähti mukaan veneeseen. Kuolleiden valtakuntaan johtavan tien alkupäässä tulijaa tervehtivät jyhkeät Memnonin kolossit, ajan rapistamat jättimäiset istuvat kiviukot. Ostimme pilettikioskilta liput eri nähtävyyksille. Retiisin näköisiä heiniä kasvavat pellot olivat tupaten täynnä ruokokerttusta muistuttavia, mutta pienempiä heinäkerttuja *Cisticola juncidis*. Keskitalvesta huolimatta ne lauloivat innokkaasti ja lensivät pientä aaltomaista soidinlento-

aan pellon yllä. Jatkuvan sirinän soidessa korvissa paikalliset sokeriruo'on leikkaajat paljastuivat kameran nähtyään yllättävän kiukkuisiksi: macchete- ja ties minkä veitsien ja nyrkkien heiluessa kuskimme kaasujalka joutui koetukselle. Hän teki meille vauhdikkaan "sightseeingin" läpi kanoja põlisevien ja lapsia juoksevien, ahtaiden pihojen ja kujien, ja vei meidät lopulta mukavalle lintupaikalle - paikalla ei näkynyt juuri mitään lintuja. Päivän lintusaalis jäikin turistinähtävyyksillä tehtyjen satunnaishavaintojen varaan. Hapsetsutin temppeleillä pyrähti hieno sinirastaskoiras, Tutankhamonin haudan lähellä kokoontui 15 punanokkaisen aavikkotulkun parvi, ja niinkuin haudalla kuulokin, yksinäinen surutasku. Alabasteri- ym. hilpetöörikauppiasta muodostuvan markkinamassan läpi oli ajoittain vaikea

päästä. Ruuhkaa nähtävyyksillä lisäsi vielä Egyptin koululaisten "hihtoloma". Mutta tulipahan kuitenkin hoidettua yksi retken pakkopulla, käynti faaraoiden tunkkaisissa ja hikisissä haudoissa. Joen ylitimme tällä kertaa isolla jokilaivalla, missä olimme ainoat matkustajat. Laivan kanssa kiistelyämme sovitusta rantautumispaikasta saimme ohjata laivaa vähän aikaa. Ohjaamohytistä laskeutuessamme ahtailla portailla oli koko laivan miehistö juomarahaa pyytämässä ja perhetaustojaan kertomassa.

Kuunsirppi kellahti yöksi itämaan ylle, ja aamuyön vielä rauhallisina hetkinä piipahdin Ahmedin kanssa hotellin katolle. Pari selvästi eurooppalaista tyttöä käveli rinkat selässä tyhjällä kadulla minervanpöllön pyrähtäessä etsimään päiväpiilooan jonkun keskeneräiseksi jätetty

talon kattorakennelmista. Vähän ennen auringonnousua alkoi kaupungin toiselta laidalta lähestyä kymmenien minareettien valittava virsi, ja siinä samassa myös elämä jälleen alkoi hämärillä kaduilla. Auringon noustessa punertavien vuorien takaa mekin kampeuduimme hotellin aamiaisherkkujen eli nescafen ja hunajapullan pariin. Päivisin oli hauska nauttia auringon lämmöstä ja lintujen stajauksesta hotellin katolla. Haarahaukkoja

kierteli joka puolella, varpuset ja välimerenvarpuset "tsilittivät", arokorppeja ja variksia lenteli yksittäin.

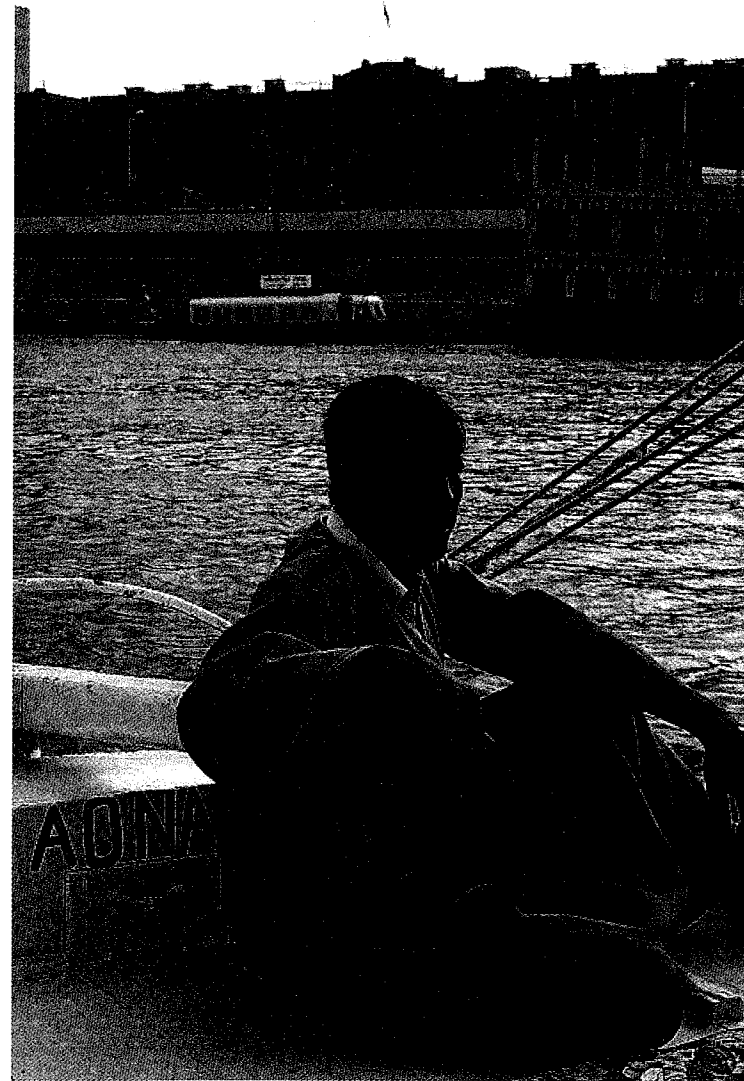
Crocodile Island

Krokotiilisaaren rannoilta löytyi edustava joukko kahlaajia, kuten pitkäjalkoja, mustajalkatyllejä, lampivikloja, ja kotoisetkin kahlaajamme, kuten *Tringit*, olivat mukavasti edustettuina. Kesyt

kynsihyypät kuuluivat peltojen peruslintuihin, ja saareen menevän sillan pielessä viihtyi koko retken ajan enimmillään 10 keltajalkaista suohyypää. Liejukaunoja pääsi kerrankin ihailemaan kunnolla, ja erään ison valtaojan ruovikoissa lehahteli puolenkymmentä kähmyä pikkuhaikaraa. Niilin veneliikennettä puolestaan päivysti retken ainoa jalohaikara ylväässä yksinäisyydessään. Vesilinnutkin olivat pitkälti tuttua ja turvallista lajistoa: valtalaji oli lapasorsa, sitten löytyi sinisorsia, haapanoita, taveja, sekä tukka- ja punasotkia. Niili tuntui olevan rantakanojen luvattu joki: muiden em. rantarähmijöiden lisäksi paikalla polski 300 nokikanaa. Saaren Sääperimäisillä rantanuityillä piiperteli paljon pikkulintuja, kuten västäräkkejä, joita ruskosuohaukka silloin tällöin säikäytteli. Saaren bungalow-hotelliin olisi kiva palata nauttimaan keskitalven auringosta ja nurtsilla pomppivista sinirinnoista ja harjalinnuista.

Kalliopääskyjä havaitsin saarella noin sata yksilöä, myös lapinkirvisiä näkyi/kuului toistasataa, sinirintoja 40, tiltalteja 50, työttökiuruja 30, kiiltomedestäjiä peräti 50, tarhabulbuleja 30 ja hietatuhkakerttuja *Prinia gracilis* 40, mihin voi lisätä koko joukon vähälukuisempia hyönteissyöjiä, kuten pajulintuja ja kirjokerttuja. Katseltavaa puskipuissa siis riitti. Täytyi vain olla tarkkana siitä, missä katselee. Saari oli nimittäin kahtiajaettu niinkuin Kypros, ja aseistautuneet vartiijat kulkivat kierroksellaan pitkin "rajalinjaa": kuilu ökyrikkaiden turistien ja tavallisten maatyöläisten välillä oli jyrkkä.

Seikkailin pyörän kanssa pitkän peltolakeuksia palavasilmäisiä, vaaleansinisiä liitohaukkoja ihaillen, kun eräs pikkupoika tuli luokseni ja alkoi raahata vuokrapyörääni kohti kotiaan. Muu-

Taitava venekuskimme Ahmed. - Markku Halonen

taman kilometrin peltopatikan jälkeen saavuimme pieneen, mutta tiiviiseen kylään ja pojan kotiin. Perheen esittelyn jälkeen oli cokishetken vuoro, jonka jälkeen otin muutaman kuvan pihamaalla vastasyntyneistä kileistä. Sitten maksoin perinteiset juomar rahat, sillä en ehkä olisi osannut tuosta talosokkelosta ulos ilman pojan koltiaisen edelleen suosiollista apua.

Punaisella merellä

Kukkojen kiekuessa lähdimme pitkälle taksikyädille kohti Punaisiamerta ja Hurghadan sukellusparatiisia. Luxor-Kairo päätieltä poistuttuamme näkyvät vaihtuivat perin lohduttomiksi, vain yhden kahvipaikan omaavaksi erämaaksi ja vuoristoksi. Lintumielessä autokyyti osoitautui varsin köyhäksi, ainoas-

taan mustavalkoisia taskuja viihteli vauhtihirmun sivuilla. Mekkokkojen ajaessa aina kiihdytettäessä riuhtovasti nykivää "pösöänsä" ihmettelimme turkoosinkirkasta punaista merta, joka rajoittui suoraan aavikkoon.

Itse lomakylän beachilla merellinen putkistajaus tuotti kaksi suomujouhipyrstöä *Phaethon aethereus*, kaksi mustapäälökkä, räyskän, kalasääskän, kaksi isokuovaa, 10 selkälökkä ym. Rannalla hietikolla vertailin tullejä ja aavikkotullejä sekä valkosilmä- ja nokilokkeja rinta rinnan. Kaitanokkalokkeja oli merenrannalla naurulokkeja enemmän, kun taas Niilillä naurulokki oli valtalaji. Ensimmäisenä merkkinä kevään hiljalleen alkavasta petolintumuutosta kaukana leijaili noin 40 arokkotkaa sekä 35 *Accipiterin* (ilm. sirovarpushaukan *A. brevipes*) parvi. Eilatiin menevät petomassat ylittävät

Punaisenmeren jossain näillä main.

Aamulla pyrähdin jälleen krokotiilisaarella. Linnut tuntuivat vaihtuvan jonkin verran joka päivä huolimatta talven pysähtyneisyydestä ja seesteisyydestä. Valkeita veijareita, lehmähaikaroita, sekä palmukyyhkyjä oli edelleen tien varret täynnä, sorsaparven liepeillä kellui piskuisen pikkuiikku sekä valkeaa alaperää väläyttelevä ruskosotka. Retken ainoat *Chlidonias*-tiirat näyttäytyivät yhdessä parvessa: kuusi mustatiiraa ja yksi valkosiiptiira. Kolmen tiklin parvi muistutti jo huomisesta kotiinpaluusta viiman ja luminiestosten keskelle. Viikko oli harmittavan lyhyt aika paneutua ennestään tuntemattomiin lintupaikkoihin. Niilin yksi legendaarinen laji, krokotiilinvartija jäi odotetusti näkemättä, mutta ehkä ensi kerralla!

"Johan nyt on markkinat". - Markku Halonen

Hyperjenka

12.10.1995

Markku Halonen

Jo viikon päivät jatkuneet kovat lounaanpuoleiset tuulet olivat tulpanneet tehokkaasti Vienalla lähtökäskyä ja -säätä odottavia hanhimassoja. Hanhia oli mennyt jo aika paljon syyskuun lopulta lähtien, mutta ainakin osa sepluista ja valkoposkien massat olivat vielä tulematta - näin ainakin oletettiin. Epävarmuutta lisäsi se, että hanhia oli mennyt pimeän turvin monena yönä aina Keski-Suomea myöten, ja päivännäölläkin nähtiin kivoja muutaman tuhannen linnun vastatuulimuuttoa harva se päivä lähinnä rajan pinnassa.

Tiistai-iltana, 10.10. spekuloin edelleen saunassa, että ehkäpä hanhet ovat jo tältä syksyltä menneet. Muuttoa oli jatkunut jo pari viikkoa ja mitä yön suojassa tai itärajan takaa lie mennytään? Saunasta pukuhuoneen puolelle tultuani alkoi yhtäkkiä avoimesta ikkunasta kuulua hanhien haukahtelua - vapoja! Yömuuttoparvi keskellä Savoa! Kaveri kuuli ja näki ääri viivat myös toisesta parvesta vähän myöhemmin.

Keskiviikkona, 11.10., paineet niin hanhilla kuin stajareillakin olivat nousseet huippuunsa. Edellisen yön muutto oli näkynyt Päijänteen ja Saimaan etelärannalla paikalliseksi laskeutuneiden valkoposkien muutolle lähtönä. Itse olin koululla keskellä pimeää Savoa, mutta pidin päivittäin yhteyttä "goosefateriin" alias K. Kärkkäiseen Imatralle: "kovassa vastatuulella oli mennyt ainakin 15 000 hanhea", tiesi Kari kertoa. Illalla sää tiedotus lupasi mahdollisen hetken tyntymisen seuraavaksi päiväksi, ja myös lähtökelin Vienalla pitäisi olla kohdallaan (ei sumua). Jos hanhia olisi tulematta, ne menisivät huomenna, syksy on jo sen verran pitkällä, ajattelin.

Aina yhtä täsmällinen kirjuri TN aloitti urakkansa klo 9.40, jolloin sää oli puolipilvinen ja näkyvyys erinomainen. Tuuli oli kuitenkin edelleen kohtalainen, jopa puuskainen, ja suoraan länsilounaasta. Argh! Kellon viisareiden pyörähdettyä puoli kahteen-

Kerrankin aamulla ei ollut vaikea herätä ennen kukonlaulua. Koulun valmiit aamiaiset saivat jäädä, ja puoleltoista tunnin ajon jälkeen olin TN:n tykönä. Pikainen soitto goosefaterille oli yllätys: mies oli polkemassa töihin ensimmäisen kerran todella pitkän hanhiloman jälkeen! Matkalla Joensuusta Kiteelle maalaailin mielikuvia aamuhämärissä Vienalta lähteneistä hanhimassoista - ne olisivat parhailaan tulossa jossakin Karjalan salojen päällä - matkalla niinkuin mekin kohdataksemme pieneksi hetkeksi lokakuuisena iltapäivänä.

Kiteen Hatunvaaran isot lehtikuuset ja autiotalo toivottivat meidät tervetulleeksi yhdelle P-K:n parhaimmista stajipaikoista. Mahtavat näkymät avautuivat eteemme lähes jokaiseen ilmansuuntaan. Peltopatilta näkyv esim. noin 20 kilometrin päässä NNW:ssä vaaran laella olevan Tohmajärven kirkonkylän masto ja suunnilleen 12 kilsan päässä kaakossa vaarojen välissä siintävät Matkase-län mastopömpelit. Lähes puolet koko hullepeasta näkymästä kuuluu Venäjälle, ja erityisen idyllinen on näkymä itään, missä 14 kilometrin päässä lepäävät Puikkolan kylä sekä Pälkjärvi tuntuvat olevan aivan vieressä. Päältä menevien parvien tulosuunnassa koillisessa Vanhan Värttilän valkeat kerrostaloryhmit siintävät parinkymmenen kilometrin päässä, ja itse patin koillisnurkalla jököttää uhkea lehtikuusivanhus kuin maamerkinä ohi viuhkaville hanhiparville.

Aina yhtä täsmällinen kirjuri TN aloitti urakkansa klo 9.40, jolloin sää oli puolipilvinen ja näkyvyys erinomainen. Tuuli oli kuitenkin edelleen kohtalainen, jopa puuskainen, ja suoraan länsilounaasta. Argh! Kellon viisareiden pyörähdettyä puoli kahteen-

toista hanhia oli kasassa noin tonnin verran, pientä jokapäiväistä hyssyttelymuuttoa, ajattelimme pessimistisesti. Jos puoliltapäivän ei ala rytistä, niin sitten ei hyvältä näytä, kuuluu seplustajarin vanha viisaus - aamulähdön parvilla kun menee noin kuusi tuntia Vienalta tullessaan näille leveysasteille. Vain nokkavarpunen, pari pätkinänakkelia sekä ylitse muuttanut yhdeksän "jiihin" eli tunturikiurun parvi jaksoivat piristää.

Pitkän, piinallisen ja tuulisen odotuksen jälkeen klo 11.45 osui kiikariin sikakaukaa kaakossa vähän metsänrajan yläpuolella mönkivä tumma pallo - ensimmäinen sepelhanhiparvi (2000 lintua)! Tämä tietää lisää hanhia, karkeilomine porukassa. Kunhan ei kaikki vain mene noin kaukaa idästä, toivoimme, ja jatkoimme siilausta. Muutamia pieniä hanhiauroja alkoi myös ilmestyä taivaalle, ja puolen tunnin kuluttua jyräsi seuraava seplupallo nyt vähän lähempää jälleen itä-kaakossa. Seurasin parvea putkella, ja arvioin siitä noin 3500 lintua. Yhtäkkiä parven hännille nousi metsänrajan takaa toinen samankokoinen parvi, ja lopulta nämä kaksi yhtyivät. Parven etäisyys oli noin 15 kilometriä, mikä alkaa olla lähellä Jänisjärven länsireunaa. Tämän jälkeen hanhia alkoi lytkiä tasaiseen tahtiin molemmilta puolilta, sekä valkoposkimaisia siistejä auraparvia että muutamia pieniä sepluparvia. Alkuhuuman aikana myös tuuli oli yllättäen tyyntynyt olemattomaksi, oli aivan tyyntä!

Kello 13.15 seplut alkoivat jyrätä kolmella reitillä, lähimmän putken parvet tulivat jostain Vanhan Värttilän eteläpuolelta matalalla sahatan, ikäänkuin mielen laskeutua ensimmäisen vastaantulevan järvenselän pintaan. Parvet ohittivat Hatunvaaran länsipuolelta, ei kovin kaukaa. Toinen reitti kulki kaukana luoteessa, ja sieltä meni parvia silloin tällöin. Kolmas perusreitti meni Puikkolan takaa itä-kaakosta, missä parvet eivät välttämättä olleet näkyvissä kuin pienen hetken vaarojen välissä, kaukaa ja matalalla. Osa parvista meni tietysti lähempääkin.

Valkoposkityypisiä parvia meni molemmilta puolilta, mutta jotenkin kummasti päältä ei mennyt paljon yhtään. Olipahan helpompi laskea, kun lähes kaikki parvet menivät kiikarin ekassa kentässä metsänrajasta

lukien. Myös kaikki todella kaukaakin menneet tulivat siilatuksi, sillä stajjasin putkella koko ajan.

Koska TN:lla oli kiire kirjoittaa jokainen parvi ylös, emme erotelleet enää muut kuin selvät sepluparvet muista hanhista. Määrittämättömyyskin hanhissa oli varmasti mukana paljon sepluja - joskaan ei suurparvia. Määritetyt valkoposket länttäsimmme mukaan AB-summaan, sillä kuitenkin suurin osa niistä oli todennäköisesti valkoposkia.

Kahden aikaan koillisesta oli ryömimässä neljä-viisi isoa sepluparvea, ja valkoposkityypisiä parvia oli yht'aikaa näkyvissä parikymmentä. Kommentoin kiireiselle TN:lle, että muuton päävaihe on vielä edessä-päin: parvikoko kasvaa koko ajan. Yli tonnisia, valkoposkityypisiä parvia meni itäpuolelta, ja niissä oli varmasti seassa myös muita lajeja. Mutta auraljonoparviksi ne olivat jo isoja. Yksi 800:n pläjäys määrittyi liki puhtaaksi tundrahamhiparveksi. Nämäkään parvet eivät tulisi Suomen puolelle tuskin missään vaiheessa. Yli puolet AB/valkoposkiparvista lensi patin

itäpuolelta Venäjän päällä. Värtsilän yli menneet hanhet menivät sitävas-toin reilusti länsipuolella.

Kello 16:n jälkeen märälle ruoholle tuoksuvalta patilla alkoi olla väsyneitä miehiä. Muutto jatkui edelleen kiivaana, ja useita suuria sepelhanhiparvia oli samaan aikaan näkyvissä. Suomenlahdella parvet olisivat vasta pimeällä, ja mieleen muistui parhailaan Helsingin junassa istuva HKo, joka oli hanhien kanssa yhtä matkaa menossa Viroon. Tunnin kulluttua sametinpehmeä hämärä alkoi laskeutua rajatienoiden ylle kuunnellamme päivän ehdottomasti tunnelmallisinta, Tökrön maatalojen ja valojen ylittävää 2400 sepelhanhen matalasti porisevaa parvea. Parinkymmenen joutsenen poppoo sekä muutamia alliparvia suristi metsänyllä lähes pilkkopimeässä, jolloin myös me lopetimme pitkän stajjasivottamme. Ennen kahvia ja saunaa pysähdyimme vielä Hyypiillä kuuntelemaan seplun "protopotusta".

Laskukone kävi illalla kuumana, ja päivän hanhisumma päättyi juuri siihen lukemaan, minkä olin jo patil-

la näppituntumalta arvioinut. Puhe-
limessa goosefather hehkutti Etelä-
Karjalan kovia lukuja, jotka lopulta
paljastuivat varsin pieniksi näke-
mämme muuton rinnalla. Värtsiläs-
sä päivän summa oli 43 000 hanhea
noin 120 parvessa. Meillä parviluku
oli yli kahdensadan, ja nähtyjen han-
hien kokonaismäärä lopultakin niin
paljon (kuusinumeroinen luku), ett-
eivät muut muutonarkkailijat enää
uskoneet. Kevätmuuttoa rannikolla
lukemat eivät olisi enää nykyään mi-
tenkään ihmeellisiä, mutta syksyllä
sisämaassa päivä oli legendaarisen
ennätysellinen.

P.S. Mitä meni ja mistä meni? Lue
tarkemmin (Kontkanen 1996, Pöyhö-
nen 1996).

Kirjallisuus:

Kontkanen, H. 1996: Syysmuutto
1995 Pohjois-Karjalassa: isot lin-
nut ja arktika. - Siipirikko 23(4):
19-23.

Pöyhönen, M. 1996: Lintusyksy 1995.
- Linnut 31(6): 21-30.

Tiukkaa tapitusta Kiteen Hatunvaaralla. Stajjarina Toni Nevalainen. - Markku Halonen

Ilmoituksia

Kesällä jäsenkirjeessä julistettiin yhdessä Kuvanmaailman kanssa valokuvauskilpailu. Kuvien piti olla viimeistään perillä syyskuun lopulla. Pariin kertaan kesän aikana sain kuitenkin kuulla, että kilpailujulistuksen olisi ollut syytä näkyä myös "virallisessa" Siipirikko-lehdessämme - asia olisi näin ikään kuin virallisempi ja juhlallisempi. Tästä syystä kilpailuaikaa on päätetty pidentää kolmella kuukaudella eli kuvien viimeinen postituspäivä on 31.12.1997. Nyt innokkaasti vain osallistumaan. Ohessa kilpailusäännöt uudelleen julkaistuina.

Valokuvauskilpailu

Yhdistys on päättänyt julistaa yhdessä Kuvanmaailman kanssa valokuvauskilpailun.
Kilpailussa on kaksi sarjaa: A. Linnut ja B. Lintuharrastus.

SÄÄNNÖT:

1. Osallistumisoikeus

Kilpailuun voivat osallistua kaikki yhdistyksen jäsenet, jotka ovat maksaneet vuoden 1997 jäsenmaksun.

2. Kilpailukalenteri

Kilpailuun voi osallistua Suomessa 1990-luvulla otetuilla kuvilla.
Kuvien viimeinen postituspäivä on 31.12.1997.
Kilpailun tulokset julkistetaan syksyn kokouksessa lokakuussa ja Siipirikko -lehdessä.
Kuvat palautetaan huhtikuun (1998) aikana.

3. Kuvien lähettäminen

Kuvat lähetetään osoitteella:

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys
"Valokuvauskilpailu"
PL 119
80101 Joensuu

Kuvat on pakattava huolellisesti (esim. muovirasia tai jäykkä pahvi + kuplapussi) ja lähetykseen on liitettävä palautustiedot (nimi, osoite ja puhelinnumero). Kirjekuoria voi toimittaa myös käsipostina Risto Juvas-teelle tai yliopistolle Hannu Huuskoselle.

4. Kuvamäärä

Kilpailuun voi osallistua kumpaankin sarjaan neljällä (4) kuvalla. Kuvat voivat olla väridioja, paperivärikuvia, väri- tai mustavalkovedoksia.

5. Kuvat

Diojen on oltava normaaleissa (3mm GEPE) 5x5 cm:n lasikehyksissä. Kehykseen merkitään sarja (linnut/lintuharrastus), kuvannumero, kilpailijan nimi-merkki ja kehysten vasempaan alakulmaan (X) -

merkki (kuva oikein päin katsottaessa).

Paperikuvien tai -vedoksien tulee olla pohjustamattomia. Suurin koko on 20x30 cm ja pienin 10x15 cm. Kuvien tai vedoksien taakse merkitään sarja (linnut/lintuharrastus), kuvannumero ja kilpailijan nimi-merkki.

Kuvien mukana on oltava omalla nimellä varustettu lista lähetetyistä kuvista, josta käy ilmi kuvaajan nimi-merkki, kuvien sarja, numerot ja kuville annetut nimet.

6. Palkinnot

Palkinnoiksi annetaan Canon ja Kodak -tuotteita. Parhaan selkälökkikuvan Risto Juvaste lupaa palkita lokkipaidalla tai -collegella.

7. Tuomaristo

Kuvanmaailman edustaja (pj) ja kaksi PKLTY:n nimeämää henkilöä.

8. Kuvien käyttö

PKLTY r.y.:llä on oikeus esittää ja julkaista kuvia ve-loituksetta pitämässään kokouksissa, esityksissä ja Siipirikko-lehdessä. Kuvanmaailmalla on oikeus teettää parhaista kuvista vedoksia kiertävää bussinäyttelyä varten.

9. Vastuu kuvista

Yhdistys käsittelee kuvia huolellisesti, mutta ei vastaa niille esim. postissa tai laboratorioissa aiheutu-neista vahingoista.

Lisätietoja valokuvauskilpailusta Petri Palvai-selta (Koulutie 2A, 83150 Roukalahti; puh: 657 152 tai 049-175 970).

OSTETAAN lintukuvaukseen soveltuvat Canonin objektiivi, noin 300mm (tai vastaava zoom) sekä videokamera. Markku Halonen, puh. 0500-933 628 tai 013-663 133(k).

Viimeaikaisia havaintoja

Harvinaisuuskomiteat eivät ole näitä havaintoja tarkastaneet, joten tähän katsaukseen ei tule viitata.

Syksyn hetkiä

Syksy 1997 jää muistiin P-K:ssa heikkona harvinaisuusyksynä. Arktinen muutto ja vaelluslintujen liikehdintä oli myös melko vaisua, mutta sentään jotain sävyttävämpää nähtiin arkipäiväisempien havaintojen lomassa:

Nuori jääkuikkalaji *Gavia adamsii/immer* havaittiin 12.10. muutolla Kiteen Kyyrönniemessä. Pikku-uikku sukelteli Joensuun keskustassa Pielisjoessa 26.11. lähtien. Syksy oli **harmaahaikaroiden** osalta varsin vaisu - vain kaksi lintua havaittiin. **Laulujoutsenia** kertyy vuosi vuodelta enemmän Tohmajärven ja Kiteen lintujärville. Syksyn suurin paikalliskeräätymä, 202 joutsenta, havaittiin 23.10. Tohmajärven Tohmajärvellä. Myös **pikkujoutsenia** esiintyi ilah-

duttavan runsaasti, ja esimerkiksi 5.10. Kiteen Hatunvaaran ohitti 51 "pikkujoukahaisen" lössi sekä 17.10. Rääkkylän Vuoniemessä nähtiin 41 linnun muuttoparvi. Kohtalaisen hyvän hanhisyksyn huipentuma koettiin 5.10., jolloin Värtsilän Räiköntornin ohitti iltapäivällä 12 000 ja Kiteen Hatunvaaran 14 400 hanhea. Pääjoukon muodostivat **valkoposkihanhet**, mutta mukana oli myös **sepel-** ja **tundrahanhia**. Kuten laulujoutsenten, niin myös **kanadanhanhien** määrät kipuavat yhä ylöspäin. Syksyn aikana havaittiin 43 "kanadalaista", joista 36 syys-lokuussa Kiteen Puhoksen maatalousoppilaitoksen pelloilla.

Syksyn **merikotkas**aldo oli vähintään 26 lintua ja **maakotkia** nähtiin huppeat 12 yksilöä! Syksyn harvinais-

sin peto, nuori **tunturihaukka**, oli paikallisena 6.10. Kiteen Hatunvaaralla. Tällä erinomaisella muutonseuranta-paikalla havaittiin myös kaikki syksyn kolme **muuttohaukkaa**. Kahlaajaretkillä pistäydettiin ahkerasti Joensuun Ukonlahdella, ja 7.8. havainnoija palattiin **rantakurvilla**. "**Siperianlokkeja**" *Larus (fuscus) heuglini* pyöri jälleen muutamia yksilöitä alkusyksystä Joensuun Kontiosuon jäteasemalla reilun 1500:n **harmaa-** ja parin **merilokin** kera. Mystisen "siperianlokin" esiintymisestä ja määrittämisestä on ilmestymässä taatusti mielenkiintoinen artikkeli ALULA-lehteen. Syksyn ainoa ja vieläpä vanha **pikkukajava** nähtiin 5.10. Kiteen Kyyrönniemessä. Erittäin mielenkiintoinen sekä myöhäinen havis kauden **leveäpyrstökihun** parvesta tehtiin 16.11. Rääkkylän Paksuniemessä.

Nokivaris viihtyi syksyllä Tohmajärven Saariossa. Kuvan lintu tosin Englannissa. - Hannu Eskonen

Kaksi toisistaan riippumatonta maallikkohavaintoa **tunturipöllöstä** tehtiin 30.-31.10. Tohmajärven Uusi-Värtsilässä. Juuassa syksyltä on kantautunut tietoon ainakin viisi **lapinpöllö**havista ja yksi **hiiripöllö**. Hiiripöllöjä nähtiin kaksi myös Värtsilässä. Ennakkotietojen mukaan myyräkantojen pitäisi olla nousussa koko Itä-Suomessa, joten pöllöjä lienee odotettavissa lisääkin. **Turkin-/turturikyhykylaji** *Streptopelia sp* viiletti

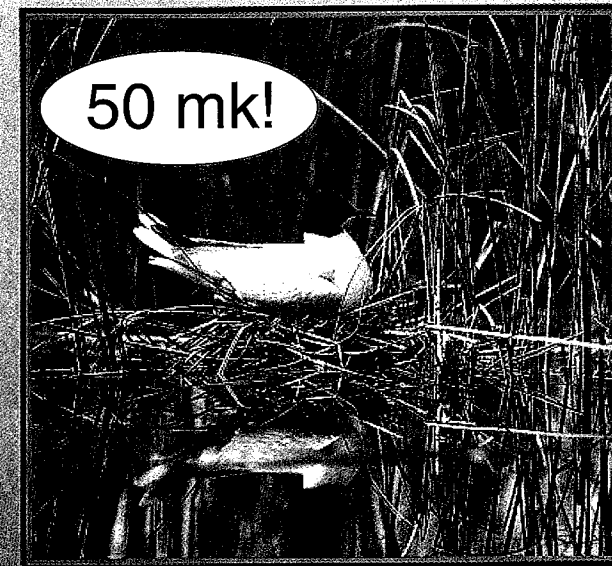
etelään 18.10. Värtsilän Sääperin keskustassa. Luotettavan tuntuinen näköhavainto **vihertikasta** paljain silmin tehtiin 10.11. Rääkkylän Haapasalmella. "Vihreältä" tikalta nähtiin mm. kokopunainen päälaki, joka ulottui kiilana niskaan asti. Etsinnöistä huolimatta tikkaa ei havaittu uudelleen. Jos RK havainnon aikanaan hyväksyy, olisi kyseessä maakunnalle uusi laji.

Tunturikiurujen syysaldo oli 10

yksilöä, joista 10.10. Lieksan Kaupunginmiemessä 6 paikallista ja 14.10. Kiteen Hatunvaaralla 4 muuttavaa. **Taigauunilintuja** havaittiin kaksi yksilöä, jotka rengastettiin 20. ja 26.9. Joensuun Höytiäisen kanavan lintuasemalla. **Nokivaris** *Corvus corone corone* viihtyi 50 variksen parvessa 10.9.-3.10. Tohmajärven Saariossa. **Pikkusirkku** rengastettiin taigauunilinnun ohella 20.9. Joensuun Höytiäisen kanavan lintuasemalla.

JOULU ON JO OVELLA!!!

50 mk!

Pohjois-Karjalan
linnut

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys ry.
25-vuotisjuhla-julkaisu

Joulun lähestyessä muistutetaan mieleen, että yhdistyksen tuhtia yli 200 sivun tietopakettia Pohjois-Karjalan linnustosta on vielä saatavilla. Kirja on hyvä joululahja luonnosta kiinnostuneelle ystävällesi tai vaikka itsellesi ja mikä parasta, ostamalla kirjan tuet samalla myös PKLTY:n toimintaa.

Yhdistyksen 25-vuotisjuhla-julkaisua **Pohjois-Karjalan linnut** voit tilata postitse osoitteesta: PKLTY r.y., PL 119, 80101 JOENSUU tai sähköpostitse hannu.huuskonen@joensuu.fi. Julkaisun jäsenhinta on 50 mk (ei-jäsenille 100 mk) lisättyinä toimituskuluilla (Joensuun kaupunkialueelle ilman toimituskuluja).

Yhdistys myy myös vahvarkenteisia **pöllönpönttöjä** (varpus-, helmi- ja viirupöllön) hintaan 100-150 mk. Vuodesta 1998 on uumoiltu erinomaista myyrävuotta, joten vie pönttö metsään odottamaan kevään ja pöllön tuloa. Pönttöjä (ja auringonkukansiemeniä) voi tiedustella Risto Juvasteelta (katso yhteystiedot sisäkannesta).

Siipirikon katsauksissa käytettävät lyhenteet

muut lyhenteet:

♂ = koiras, ♀ = naaras, ♀-puk. = naaraspuikainen, m = muuttava, p = paikallinen/lepäilijä, kiert = kiertelijä, a = parvi (5a = viisi parvea, a5 = viiden parvi), yks. = yksilöä, juv = nuori, subad = esiaikainen, ad = vanha, jp = juhlapuikainen, tp = talvipuikainen, va = vaalea, tu = tumma, sp = laji, ^{1kv}jne. = ikä kalenterivuosisissa (^{1kv}= samana vuonna syntynyt, ^{2kv}= edellisenä vuotena syntynyt eli 1-vuotias jne.), ä = äännelevä, Ä = laulava tai soidinäännelevä, IP = määrittämätön iso petolintu, PP = määrittämätön pieni petolintu, P = määrittämätön petolintu, VL = määrittämätön sorsalintu, IK = määrittämätön iso kahlaaja, KK = määrittämätön keskikokoinen kahlaaja, PK = määrittämätön pieni kahlaaja.

kuntalyhenteet:

Eno = Eno	Ilo = Ilomantsi	Joe = Joensuu	Juu = Juuka	Kes = Kesälahti	Kii = Kiihtelysvaara
Kit = Kitee	Kon = Kontiolahti	Lie= Lieksa	Lip = Liperi	Nur = Nurmes	Out = Outokumpu
Pol = Polvijärvi	Pyh = Pyhäselkä	Rää = Rääkkylä	Toh = Tohmajärvi	Tuu = Tuupovaara	Val = Valtimo
Vär = Värsilä					

nimilyhenteet:

AH = Antti Hämäläinen	HPI = Hannu Piironen	JSu = Juha Suomalainen	PF = Philippe Fayt
AJ = Aimo Jukkara	HPä = Harto Päivinen	JT = Jouko Tiussa	PH = Petri Hottola
AK = Ari Kokkonen	HPö = Heikki Pönkkä	JuH = Jukka Heikkinen	PL = Paavo Liimatta
AL = Ari Latja	HR = Hannu Räsänen	JV = Juha Valtanen	PM = Pertti Mähönen
AM = Antti Marjokorpi	JA = Jorma Auvinen	JVe = Jari Vesterinen	PP = Petri Palviainen
AP = Ari Parviainen	JH = Jukka Heikkinen	KK = Kimmo Koskela	PT = Pertti Tolvanen
AS = Andreas Siivonen	JHa = Jari Halonen	KLe = Kalervo Leppänen	PZ = Pentti Zetterberg
AsP = Asko Paananen	JHy = Juhani Hyttinen	KLi = Kari Lindblom	RL = Reima Louhelainen
AT = Ari Tanskanen	JJ = Juha Juutinen	KLv = Kalle Leivo	RLP = Riitta-Liisa Pankakoski
AuP = Auli Patjas	JK = Jouni Koskela	KM = Kimmo Martiskainen	RR = Raija Ronkainen
AV = Antti Vänskä	JKo = Jari Kontiokorpi	KN = Kimmo Nevalainen	SH = Suvi Hämäläinen
EK = Eero Korkee	JL = Jouni Lehtoranta	KNu = Keijo Nuutinen	SK = Sami Korhonen
EL = Esko Lappi	JLe = Jani Lemmetyinen	KR = Kauko Rouhiainen	TE = Tuomo Eronen
EV = Esko Veijalainen	JM = Juha Miettinen	KV = Kari Varonen	TK = Timo Karkkainen
HH = Hannu Huuskonen	JMa = Jukka Matero	LV = Lassi Vänskä	TN = Toni Nevalainen
HHö = Harri Hölttä	JMr = Juhani Mauranen	MH = Markku Halonen	TP = Tuomas Perkkiö
HKi = Hannu Kivivuori	JO = Juha Ovaskainen	MHu = Markku Huttunen	TT = Tuomo Toivanen
HKn = Harri Kontturi	JP = Jouni Pursiainen	MK = Matti Kapanen	UP = Urho Paakkunainen
HKo = Harri Kontkanen	JR = Jouko Räsänen	MKe = Matti Ketola	VH = Veli Hassinen
HKr = Harri Kirjavainen	JRi = Jorma Riikonen	MP = Matti Piironen	VJ = Vesa Jouhki
HKä = Harri Kämäräinen	JRy = Juhani Ryyänänen	MR = Matti Riikonen	VK = Veikko Korhonen
HL = Hannu Lehtoranta	JS = Jarmo Sormunen	MT = Markku Tolvanen	VM = Veikko Makkonen
HM = Heino Mertanen	JSa = Johanna Saarenmäki	OG = Olli Günther	VMS = Veli-Matti Sorvari